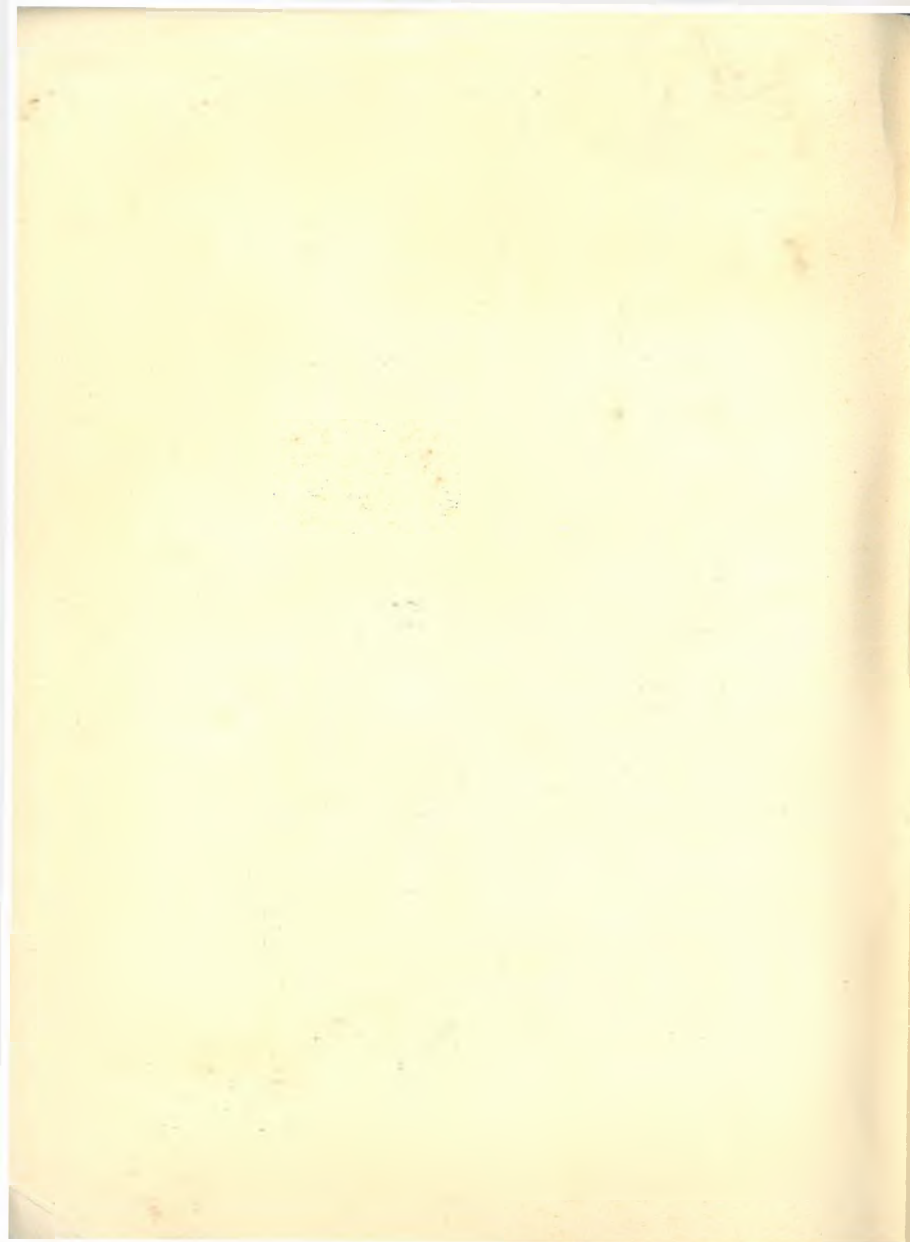

DRUŽINOVÝ RÁDCE

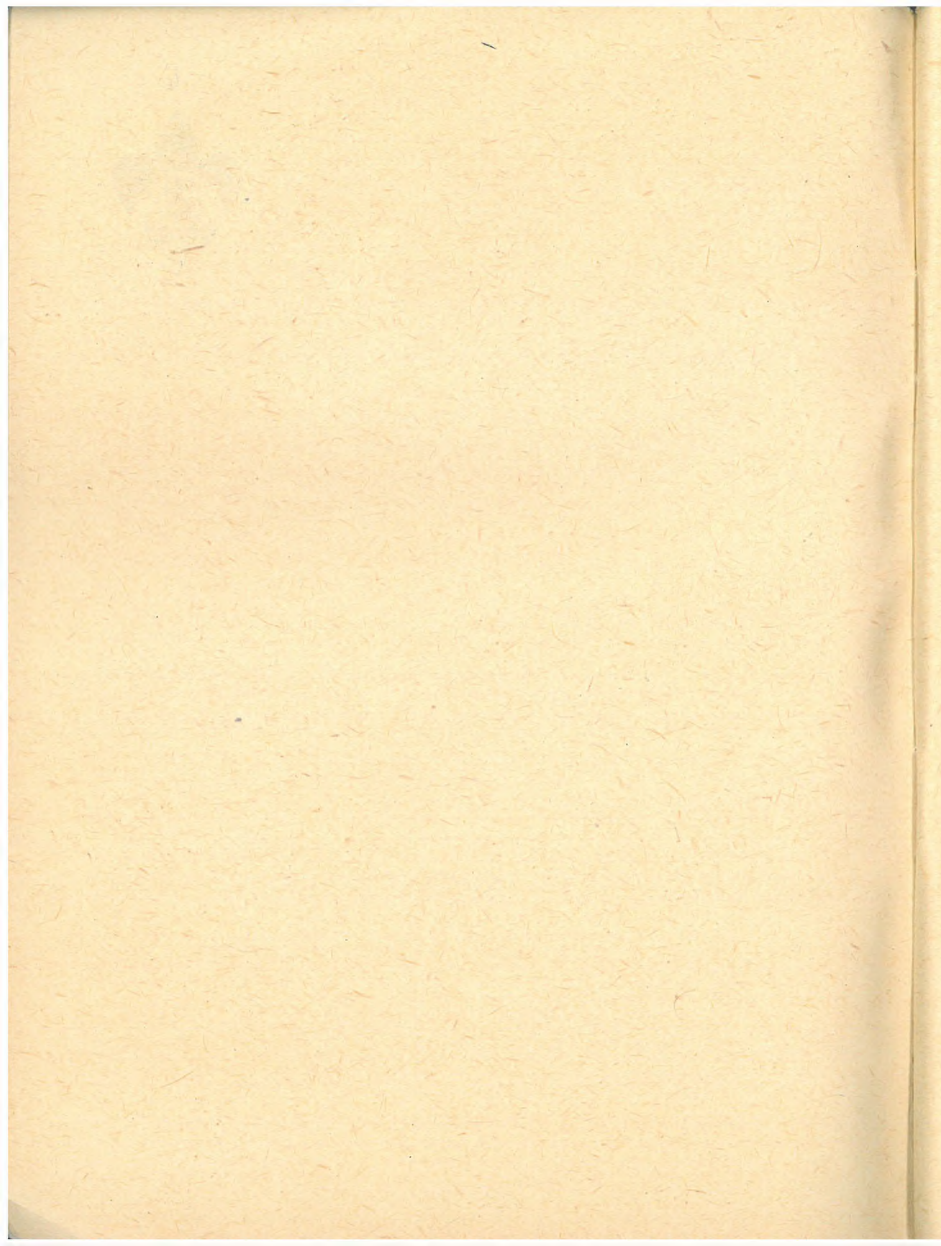

VYDALO
ÚSTŘEDÍ
SKAUTSKÉ VÝCHOVY
V NAKLADATELSTVÍ
MLADÁ FRONTA

607

DRUŽINOVÝ RÁDCE

Zpracoval Václav Dvořák
s kolektivem pracovníků lesních škol

VYDAL
ČESKÝ JUNÁK
V NAKLADATELSTVÍ
MLADÁ FRONTA

© Václav Dvořák, 1970

PŘEDMLUVA K DRUHÉMU VYDÁNÍ

Mladí přátelé,

dostáváte do rukou „Rádce“. Chtěl bych vám říci, že to není příručka v pravém slova smyslu. Jsou to články, zápisky a plánky našich rádcovských kursů z let 1945—48. Jsou, až na malé výjimky, v původní podobě a jsou sestaveny tak, aby vám pomohly při práci asi během období jednoho roku. Je mi jasné, že tam není vše, co by bylo třeba povědět. Je to spíše něco jako rámcové směrnice, které poskytují různé možnosti práce, vyžadují však od vás předvídavost, bystrost, znalost situace, taktické řešení problémů, důmyslnost, šikovnost a vytrvalost. Jsem přesvědčen, že tyto vlastnosti máte, protože jste byli vybráni, abyste vedli družiny.

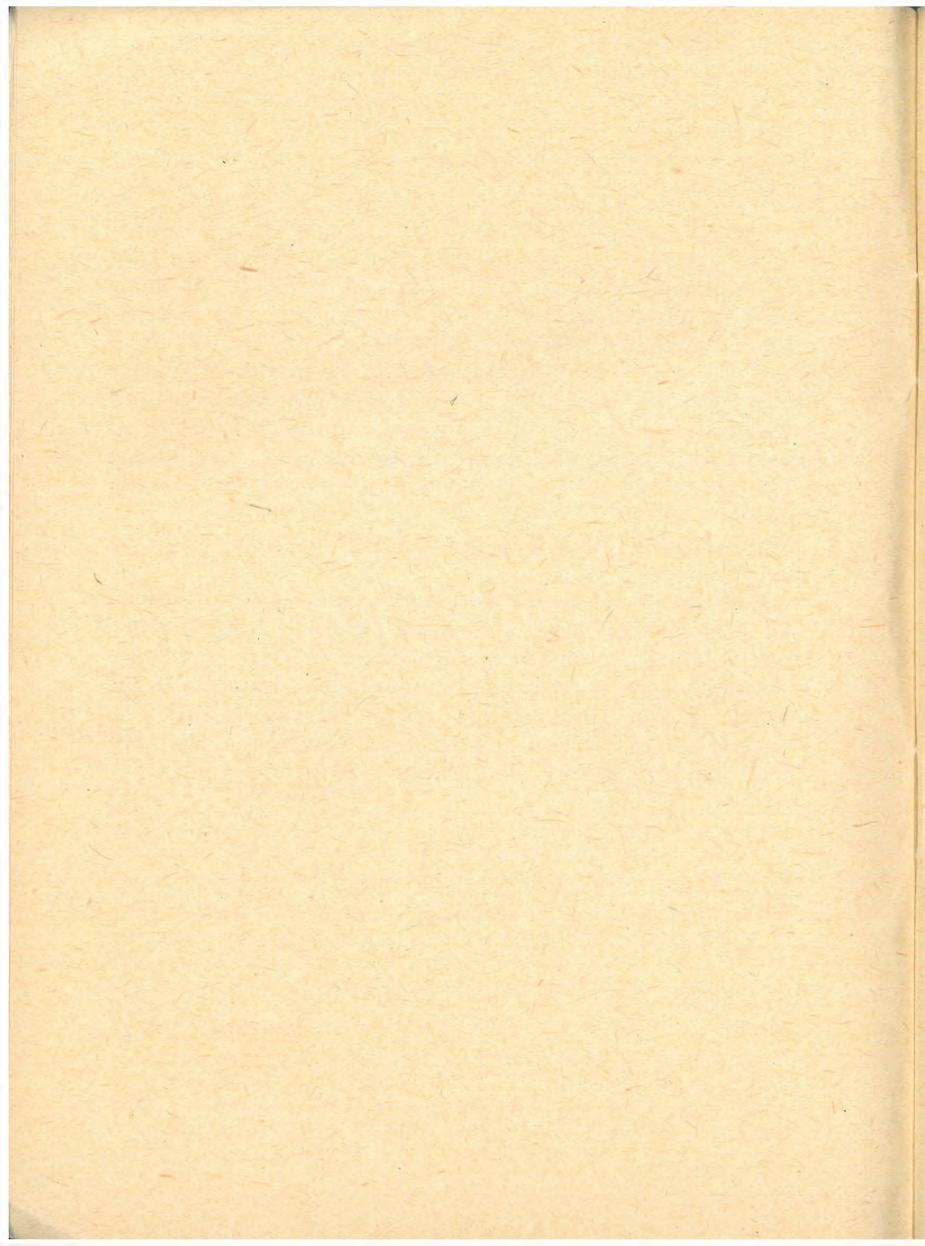
Další příručky, které se připravují, vám postupně pomohou rozvinout úspěšnou práci.

Chlapci od vás očekávají pomocnou ruku. Chtějí se s vámi dostat k pramenům skautské moudrosti. Dejte se tedy do práce. Ukažte, že něco dokážete a že je máte rádi.

Přestože mluvím k chlapcům, nezapomínám na děvčata. I jim může dát „Rádce“ mnoho dobrých rad — jen když si vše trochu přizpůsobí svému dívčímu světu a svým specifickým potřebám.

Přeji vám všem dobrý a silný vítr do plachet!

Tiňka — Dvořák

BRATŘE,

ještě před tím, než budeš číst tyto zápisky, než podle nich budeš připravovat chlapce k nejvyšším metám junáckého života, ještě před tím, než začneš vést své chlapce junáckou stezkou, přečti si tyto řádky. Celá junácká výchova se opírá o dva celky: oddíl a družinu. Oddíl má spíše význam po stránce organizační a právní. Hlavní výchovná práce se však vyvíjí v družinách. Je proto jasné, že rádce družiny má před sebou velké pole působnosti, ale také velkou odpovědnost. Nezapomeň na to! Nemysli si, že ty dvě pásky na kroji, které označují rádce, znamenají pouze určitou hodnost. Jsi malým vychovatelem a právě proto, že jsi věkem tak blízký svým chlapcům, máš mnoho možností, jak je získat a jak z nich udělat dobré chlapce. Musíš jim být skutečným vzorem, opravdovým přítelem, oporou. Musíš sám všechno dříve umět než oni. Musíš chlapce znát křestními i junáckými jmény, znát jejich poměry doma, jejich bolesti a sklony, aby sis s nimi stále věděl rady. Také musíš umět stmelit svou družinu. Pomáhá tomu už přirozené rozdělení chlapců v družinách. Jsou si též blízcí věkem, touhami, prací. Tvá osobnost je spojí ještě více a usnadní jim cestu junáckým životem! Musíš chlapcům imponovat svou duševní převahou, znalostmi, zachováváním zákona, musíš sám být schopen vykonat, co od nich žádáš.

Odpovídáš osobně za stav celé družiny. V tvé družině musí být opravdová junácká kázeň bez diktátu. Tvůj rozkaz bude přání, které chlapci hned a rádi splní. Tvoji chlapci musí plnit rozkazy ne pro rozkazy, ale proto, že poroučíš ty, pro kterého jsou ochotni skočit do ohně. Kázeň v oddíle i družině musí být dobrovolná. Chlapci, které vedeme, musí být prozatím od nás vedeni proto, aby jednou byli sami schopni vést. Budme k nim laskaví, bratrští, ale též pevní, důslední...

Jsi nejen rádcem, ale jsi tvůrcem mladé chlapecké duše svých svěřenců. Jednej podle toho. Žij jako pravý junák, který dovede v každém čase splnit své povinnosti.

RÁDCE?

Rádce je junák, kterého vedoucí pověřil vedením družiny. Jeho junáckou povinností je funkci přijmout a řádně ji vykonávat. Rádce ručí za pořádek v družině a provedení uloženého programu. Jeho hlavní úkoly jsou:

1. Je důvěrníkem družiny a prostředníkem mezi chlapci a vyššími činovníky.

2. Při provádění svěřených úkolů je vždy první, aby dal dobrý příklad. Je stále se svou družinou, pokud družina vystupuje jako celek.

3. Stará se o všechny své chlapce, seznámí nováčky s pravidly oddílového života, dává jim pokyny (pokud možno mimo družinové podniky) a usnadňuje jim první kroky na junácké stezce.

4. Dohlíží, aby v družině vládl opravdový junácký duch, přesnost, ukázněnost, aby byly zachovávány všechny krojové a výbrojové předpisy. Zkouší nováčkovskou zkoušku (nemůže-li ji zkusit vedoucí) a přivádí junáky své družiny ke slibu.

5. Vede samostatně podniky své družiny a zastupuje družinu v oddílové radě.

6. Je všem junákům bratrem a opravdovým *rádcem*.

(Podle Organizace)

TVOJI CHLAPCI — TVOJI BRATŘI!

Utvořit skutečné bratrské prostředí v družině, kde se chlapci budou cítit opravdu mezi svými, odkud jen s těžkým srdcem budou odcházet a po celý život vděčně vzpomínat — to se nedá udělat jedním rázem, to je věcí bratrských služeb — odpuštění a usmíření — společných obětí a radostí. A tvůrcem tohoto bratrství, které bude hochům vzorem po celý život, budeš ty — *rádce*.

Nováčka uvítáš vždy s velkou pozorností a pochopením pro jeho počáteční obtíže. Ujmeš se ho sám, hned jak přijde mezi vás — slavnostně ho všem představíš a uvítáš ho do družiny (písni — pokřikem — podáním ruky). Během schůzky nutno na něho brát ohled, aby nebyl všude poslední — povzbudíš ho, pochválíš a po schůzce v soukromém rozhovoru zasvětiš do tajností družinového života a objasníš mu jeho úkoly. Budeš s ním mít trpělivost a bude hrdoští družiny, že zase z jednoho nováčka udělala řádného junáka.

Nemocného bratra nenecháme opuštěného — rádce sám nebo s družinou jej častěji navštíví — vypoví mu všechny novinky z oddílu — z výletu pošleme pozdrav — dovezeme upomínku.

Podobně také tomu junáku, který nemohl s námi z nějakého důvodu, jistě je mu to líto — nezapomeneme na něho — napíšeme lístek — přineseme něco na památku — vyslovíme lítost, že s námi nemohl.

Když to ve škole nejde, i tu družina pomůže: někdo nadanější se s bratrem může učit — povzbudíme ho — před konferencí ve škole zbytečně nezaměstnáváme v oddílu.

Tvým zvláštním oblíbencem se musí stát ten chlapec, kterému se všichni posmívají — nešika — nesympatický — těžkopádný — snad také trochu zlý. Toho vezmeš pod svoji vlastní ochranu a požádáš i ostatní bratry o pomoc — až si ho družina vychová, bude chloubou družiny.

„Sváteční nálada“ — ta může přijít na každého — neví sám, co chce, sám sobě nerozumí. Příjemný společník to právě nebývá, ale když ho to přejde — dovede být vděčný každému, kdo s ním bude mít trpělivost a dovede odpustit.

RÁDCE A RODIČE

Dobry rádce dovede vždy získat dovolení pro své chlapce na družinový podnik. Maminky a tatínkové mají přirozeně o své chlapce strach — nesmíme zklamat jejich důvěru. Předně musíme vždy doma oznámit, kam asi jdeme a kdy přijdeme — maminku ujistíme, že na sebe budeme vzájemně dávat pozor. Jsme-li dále z domova, dáme o sobě co nejdříve vědět. Pošleme pozdrav, vzpomínku. Vrátime se vždy v čase, který jsme doma oznámili. Z tábora nebo z delšího výletu přivezeme mamince přírodní plody (jahody, houby) nebo aspoň kytičkou květin dokážeme, že i venku myslíme na domov. Stane-li se nám v družině nějaká nehoda (někdo si roztrhne šaty, „skoupá se“ apod.), rádce nikdy nenechá své chlapce na holičkách, doprovodí domů, omluví a vysvětlí. A ještě něco: každý tatínek i maminka mají radost, když jejich chlapec něco dokáže.

Proto hlásíme občas rodičům vykonané zkoušky, vítězství v bodování, v závodech apod. — Nebylo by také pěkné, kdybyste někdy pozvali rodiče na soukromou besídku — předvedli jim ukázky družinské práce a pobavili je?

Požádejte rodiče o podporu. Maminky vás naučí vařit, šít, upletou s vámi různé drobnosti; také každý tatínek něco umí, čím by vám mohl prospět. Hlavně ti tatínkové, kteří umějí různá řemesla (strojnictví apod.) vám mohou dělat instruktory a připravit vás pro odborné zkoušky a pro život.

A konečně jeden hlavní způsob, jímž přesvědčíte rodiče o hodnotě junáctví: buďte i doma těmi nejlepšími junáky.

RÁDCE A VEDOUcí

Oba pracujete na společném díle. I ty jsi, bratře, takovým vedoucím v malém. Buď proto svému vůdci věrný a poctivě s ním spolupracuj.

1. Nikdy nemluv špatně o vůdci v jeho nepřítomnosti a nesnižuj jej před svou družinou planým kritizováním a podrýváním autority.

2. S radostí splň všechny úkoly, které ti svěří, a hled, aby tak učinili všichni členové tvé družiny.

3. Máš-li nějaké námítky proti vedoucímu, sděl mu je soukromě nebo na oddílové radě, nikdy ne před družinou!

Pamatuj: tvoji chlapeci se budou k tobě chovat tak, jak se ty chováš ke svému vedoucímu.

Nezapomeňte též projevit svému vedoucímu vděčnost za práci, kterou pro oddíl koná. Dobrou příležitostí je den jeho svátku, narozenin nebo den výročí založení oddílu.

Ať i zde vás řídí junácké bratrství.

VZÁJEMNÝ POMĚR DRUŽIN

Tvá družina není ovšem v oddíle sama. Jsou tu ještě ostatní družiny. Vynasnažíme se přirozeně, aby naše byla ta nejlepší, ale uznáme též rádi a upřímně přednosti druhých družin. Rozhodně nebudeme zlehčovat každý úspěch druhé družiny podezíráním z podvádění a nečestné hry. Umět prohrávat je těžší, než vítězit. V prohře se teprve pozná pravý junák.

Poměr tvé družiny k ostatním družinám bude vždy bratrský, upřímný — v závodech otevřený a čestný (i když budete mít někdy své tajnosti).

ODDÍLOVÁ RADA

Všichni rádcové oddílu spolu s vůdcem tvoří vůdcovský sbor — oddílovou radu. Svolává ji vedoucí aspoň jednou za měsíc. Zde se projednají důležité otázky, přehledně vykonaná práce, sestaví plán a pracovní program pro další měsíc. Na souhře členů oddílové rady záleží v mnohém zdar budoucí práce. Právě mezi rádci má být vidět, jak vypadají praví junáci.

Samozřejmé je, že si budou všemožně pomáhat. Nikdy nebude jeden druhého pomlouvat. Všechny neshody se vyřeší upřímně a smírně na oddílové radě.

Pamatuj: Družina je víc než jedinec — oddíl víc než družina — celá organizace víc než oddíl.

STRAŠNÝ SEN

se zdál jednomu rádci. Probudil se celý zpocený, hleděl vytřeštěnýma očima do tmy a třásl se jako osika. Jistě nikdo z čtenářů netuší obsah tak hrozného snu. Prozradíme vám jej: Nebohému rádci se zdálo o schůzce, která vystupovala ve snu

jako ženská osoba — jednou byla milá a veselá, jindy rozmarná a pak zase nehezká jako čarodějnice. Sen probudil rádcevo dřímající svědomí a on začal dumat nad tím, co to je a jak vypadá správná schůzka. Budeme přemýšlet s ním?

Miki tedy dupal. (Miki bylo junácké jméno výše uvedeného rádce.) Podle tváře ženy poznával nejdříve, jak pravá schůzka vypadat nemá. Uviděl, že to v první řadě není hodina školního vyučování, ani hodina zpěvu, ani hodina ručních prací. Už mu bylo jasno, že čas schůzky není jen čas her. Ovšem také ne debatní kroužek nebo přednáška rádce diktátora. Pochopil, že je to část života, a to část života plně a prospěšně prožitého.

A to uznáváme i my!

Když tedy bratře, připravuješ schůzku, uvědom si, že máš v rukou drahocenný čas tvých bratrů,

kteří máš vychovat v radostném mládí pro národ a vlast, které máš vychovat i pro nesmrtelné, věčné hodnoty.

Z těchto dvou kratičkových vět vidíš, jaký je tvůj úkol:

Vlast a národ potřebují věrné, charakterní, pracovitě muže. Budou z vás jednou dospělí lidé, a proto musíte svým chováním i znalostmi ukázat, že jste prošli junáckou výchovou.

Účel schůzek je v podstatě tentýž, jako účel vši junácké práce: být řádným člověkem.

DRUŽINOVÝ SYSTÉM

A Miki dupal dále.

Proč asi byly zavedeny tyto malé celky, kterým říkáme družiny?

Povíme mu to: výchova v družině má mnoho předností:

1. Chlapci se brzy a dobře znají.
2. Rádce je jeden z nich, protože mu důvěřují, je spíše jejich přítelem než učitelem.

3. Malý celek se snáze ovládne, dříve se poznají zájmy, sklony, schopnosti všech chlapců.

4. Družina je spíše rodinou než částí spolku.

Jistě už nyní chápete, proč je nutné bratrství, dobrý rádce, radostná nálada, věrnost. A víte také, jaký účel mají družinová doupata, totemy, vlajky, pokřiky.

SCHŮZKA

A teď už víme, jak bude asi vypadat naše schůzka.

1. Musíme se při ní i v celém životě chovat ke členům družiny, oddílu, ke všem chlapcům a děvčatům a ke všem lidem jako bratři.

2. Na schůzce i venku budeme vždy veselí.

3. Radost předpokládá čisté svědomí: budeme proto dobře žít, plnit dobře povinnosti ve škole i doma, abychom byli šťastni.

4. Veselá mysl nutí do zpěvu. Junáci si vždy rádi zaspívají na vycházce, na výletě i na schůzce.

5. Poněvadž junáctví vychovává dobré občany, musíme se naučit všemu, co obsahují zkoušky zdatnosti, abychom byli duševně i tělesně silní.

6. Abychom se ještě lépe poznali a utvrdili v přátelství, promluvíme si občas o svých těžkostech, bolestech a přáních.

7. Také naše ruce, obratnost a vkus přijdou ke svému — při chvilce ručních prací.

8. Osvěžíme se hrou — vždyť jsme mladí.

9. Naši schůzku pronikne dobrý duch, ušlechtilé zvyky, tábornická pravidla.

10. Při všem konání se snažíme zachovat junácký slib, zákon a všechny vlastní povinnosti.

Přečti si čas od času tyto řádky a srovnej je s životem své družiny! Žije tak?

Přesto, že uznáváme nutnost družinových schůzek v klubovně, nezapomínáme nikdy na hlavní zásadu junáckého života: „...do přírody prožít volnou chvíli pojdte, hoši, z ulic města ven!“ Nepovedeme-li svěřené chlapce do lesů, kolem řek a do hor, brzy se jim junácký život znechutí. Proto pobýváme, pokud možno, nejvíce v přírodě. Volné odpoledne krásně vyplníme

v y c h á z k o u.

O několik odstavců dále se dočteš o vycházce více. Nyní jenom několik hlavních zásad:

1. Předně si uvědomíš, že i vycházka má program, který si doma připravíš ještě pečlivěji než program schůzek. Bezúčelné a nepřipravené toulání družiny nikdy nepokládej za vycházku.

2. Důležitým cílem vycházky je, aby se při ní členové družiny dobře pobavili, hodně poučili a osvěžili na těle i na duši. K tomu je zase nutné dobře připravit program a pak jít přírodou s otevřenýma očima.

3. Junák je ochráncem přírody a cenných výtvarů lidských, říká jeden bod junáckého zákona. Bude dobře, když si jej připomeneme před každou vycházkou. Je naší povinností, abychom šli přírodou jako junáci a ne jako vandalové.

4. Při vycházce se nám velice často naskytne příležitost prokázat někomu dobrý skutek. Uděláme-li jej, bude radost z vycházky tím větší.

5. Ještě více než na schůzce je nutno dbát na přesnost. Včas vyrazíme, včas se vrátíme.

Přeji ti, bratře, mnoho zdaru na vycházkách, které budeš podnikat se svou družinou. Nezapomeň na naše rady a řiď se jimi!

A kolik radostí a užitku vám přinese delší výlet s přenocováním pod stanem někde u řeky v blízkosti lesa, kde budete docela sami!

Pro výlet platí tytéž zásady jako pro vycházku. Zase vypracujeme dobře program. Chceme-li přenocovat pod stanem, musíme se zabezpečit před nachlazením. Nepozná-li budoucí návštěvník místa našeho pobytu zběžným pohledem, že tam někdo rozbil tábor, může to být důkazem, že už dovedeme junácky tábořit. Odpadky, olámané větve, pošlapaná tráva svědčí o nesevdomitých tábornících.

Podrobnosti v článku o výletech.

Vzhůru k nám — v místa, kde máme tábor...

Ne nadarmo se říká, že tábor je vyvrcholením junáckého života. — Jak se na něj celý rok těšíme, kolik práce je s přípravami, kolik starostí našich rodičů!

Na táboře se mnohému naučíme. Táborovému životu (a postavení družiny na táboře) je určen jeden z pozdějších odstavců. Přečtěte si jej pozorně hlavně před tím, než pojedete na tábor...

A pak, až se vrátíte z tábora domů, plňte vše, co jste slíbili, konejte vše, čemu jste se naučili. Ať je pro vás vždy tábor mezníkem a začátkem nového života...

DOBROU NÁLADU UDRŽUJE ZPĚV

Nemůžete rozproudit náladu a živého ducha v družině? Zazpívejte si!

Rádce si vybere po dohodě s vedoucím několik písniček, které se budou cvičit příští měsíc.

Program — Na každou schůzku jednu národní (Špalíček — kupte si do oddílové knihovny).

- Aspoň každou druhou schůzku novou junáckou píseň.
- Občas nacvičíme nějakou píseň cizí, zvláště slovanskou.

Sám rádce se písniím předem naučí nebo určí chlapce, který rozumí hudbě, aby písně cvičil.

Napřed píseň sami zazpíváme tak, jak má vypadat. Pak se přidávají chlapeci podle toho, jak rychle kdo pochopil melodii. Při dalším opakování určíme správně tempo, rytmus i sílu zpěvu.

Zpívají všichni, slova „nemám sluch“ bývají jen obvyklou výmluvou.

Když si všichni od srdce zazpívají, jsou připraveni přijímat slova rádce a také je plnit.

S veselou písničkou kupředu!

Chceš být dobrým člověkem?

Buď dobrým — junákem!

JUNÁCKÉ ODZNAKY

s lilí a chodským psem nosí junáci takto:

1. Velký odznak bronzový se stříbrným štítem a psí hlavou z černého smaltu — slibový — se nosí nad levou kapsou kroje nebo činovnického kabátu (nad domovenkou).

Tento odznak se smí nosit až po slibu. Při vystoupení z Junáka se vrací.

2. Střední odznak (bělavý) se nosí na junácké loďce nebo klobouku.

3. Malý odznak nosí skaut na civilním oděvu.

Ať je vám junácký odznak vždy legitimací.

ČESTNÉ ODZNAKY

Uvádím dva:

1. Služební léta — lípové lístky, které se nosí na přiklopce levé kapsy košile pod domovenkou. Lístky, označující léta, jsou bronzové. Podkládají se soukennými proužky v barvách vlčáckých (žluté), junáckých (zelené), roverských (červené), činovníckých (bílé). Pět stejně podložených lístků se vymění za jeden stříbrný se stejnou podložkou. Za 25 let činnosti může Ústředí udělit lístek zlatý.

2. Za čin junácký — je čestný odznak uznání za hrdinský čin. Má tři stupně: bronzový (se zeleným podkladem), stříbrný (s červeným podkladem), zlatý (s modrým podkladem). Uděluje jej Ústředí na návrh okrskového velitele.

Jiné čestné odznaky jsou: Svastika, Diplom uznání, Stříbrný vlk aj.

JUNÁCKÝ KROJ

Snažíme se, abychom si opatřili správný junácký kroj. Kroj sice nedělá junáka junákem, ale přece jen si skauta bez kroje těžko představíme. Kroj šetříme, udržujeme v čistotě, nosíme jej jen tehdy a tam, kdy je to dovoleno a případné závady včas spravíme.

DRUŽINOVÉ BARVY

Příslušnost k družině je označena družinovou páskou. Tato páska se přišívá na pravou kapsu košile, a to tak, že kryje prostřední svislý proužek. Má takovou barvu, jakou si družina určí. Pásky šedé barvy smějí nosit pouze čekatelé.

ODZNAKY HODNOSTNÍ

Pamatujte si, že hodnostní páska neznamená nic, není-li jí junák hoden. Čím výše jsi postaven, tím více se musíš snažit být opravdovým junákem. Vyšší postavení znamená větší odpovědnost a znamená též, že nesmíš zklamat důvěru v tebe vloženou.

TŘI ORLÍ PERA

Tento odznak je touhou každého junáka. Vždyť ukazuje, že jeho nositel překonal hlad a strach, dokázal prodlévat v přírodě nepozorován a umí mlčet.

Podmínky zkoušky jsou:

1. Zachovávat od večera do večera (24 hodiny) mlčení a půst (dovoleno pouze pít vodu).

2. Prožít den (od východu do západu slunce) o samotě nikým nepozorován.

3. Přenocovat sám a jen s nejnужnějšími pomůckami na místě vedoucím určeném, které není z tábora vidět, ale je na doslech píšťalky.

Tyto tři body je nutné splnit. Tři orlí pera se udělují pouze na táboře, a to slavnostním způsobem. Družina, v níž jsou členové, kteří již získali Tři orlí pera, si může zvolit jako symbol Orla.

ODBORNÉ ZKOUŠKY

Snad si pod tím jménem představíte nějaký odznak na pravém rukávu košile. Ale to není vše. Odznak ukazuje, že jeho nositel v tom či onom oboru opravdu vyniká. Proto jsou podmínky složení odborek dosti těžké.

1. Smí je zkoušet a udělit pouze instruktor (s výjimkou odborky školního prospěchu a táborníka, které uděluje vedoucí oddílu).

2. Může je skládat teprve ten junák, který prokázal znalosti o životě nováčka a složil slib.

Odznaky se nosí na pravém rukávu mezi ramenem a loktem v řadách pod sebou. Odznak první pomoci se nosí nad všemi ostatními hned pod ramenem. Červený kruh, ohraničující vlastní odznak, má vnější průměr 24 mm.

VÝCVIK DRUŽINY

Družina sice není regiment a rádce není kaprál, ale je-li družina na veřejnosti nebo ve větším celku, musí umět ukázněně vystoupit a rádce správně a energicky velet i dát jasný a přesný rozkaz. Rázný povel mění neukázněný houf ve spóřádaný šik. Tato cvičení se nazývají pořadová a cvičíme je při každé příležitosti. Patří sem nástupy, obraty a pochody.

1. P o s t o j e

„Pozor!“ Paty k sobě, špičky od sebe na délku chodidla. Svalstvo mírně napjato, hlava vztyčena, tělo mírně dopředu, prsa vypjata, ruce připaženy, prsty semknuty tak, že prostřední prst je na švu kalhot. Nazývá se stoj spatný.

„Pohov!“ Váha se přenese na levou nohu, pravá se uvolní.

2. O b r a t y

Dělají se na patě té nohy, na kterou stranu se obracíme a na špičce druhé nohy, jíž se obracíme a pak přisunem do stoje spatného:

„Vpravo (vlevo) v bok!“ Obrátíme se o 90 stupňů na jednu dobu: Obrat na patě jedné nohy a špičce nohy, na jejíž stranu se otáčíme a přisun druhé nohy do stoje spatného.

„Čelem — vzad!“ vždy nalevo, na ráz obrat, na dvě přisun.

3. O b r a t y h l a v y

Při vyřizování a pozdravu i za pochodu.

„Vpravo (vlevo) hled!“ Hlava se otočí hbitě v udanou stranu.

„Přímo hled!“ Uvedeme hlavu do původní polohy.

4. N á s t u p y

Oslovením rádce, např. Družino Tygrů!, uvede se družina okamžitě do pozoru (v tichosti), každý čelem k rádeci. Rozkaz sám obsahuje: směr, jméno, vedoucího, útvar, povel. Např. Směr vysoký strom, bratr Tiňfa vedoucí, v řad podle velikosti nastoupit! Povel se vykoná poklusem za naprostého ticha: rádce se postaví v čelo, vedoucí junák 5 kroků za ním a ostatní na předpažení nebo upažení za ním.

Útvary řad: rádce
 5 kroků
 vedoucí junák
 upažení

Dvojřad: rádce
 5 kroků
 vedoucí junák
 předpažení
 na upažení

Sevřený řad — na šířku dlaně od sebe.

Vyřizuje se na povel: Napravo (nalevo) vyřídít! a zpět. Přímo — hled!

 vedoucí junák
Zástup: rádce
 předpažení 5 kroků

Dvojstup: vedoucí junák
 rádce

Trojstup: rádce

Vyřizuje se na povel: Zákryt! a Paže zpět!

5. P o c h o d

Povel k pochodu dáváme vždy jen z pozoru. Zní např. takto: Směr strom — pochodem — vchod! Nebo: Vlevo za-

točit pochodem — vhod! Během pochodu možno dávat podle potřeby tyto rozkazy: Zkrátit krok! Plný krok! Pohov, volno — zpívat! — Poklus!

Zastavujeme na povel Zastavit — stát! (Ráz — dva.)

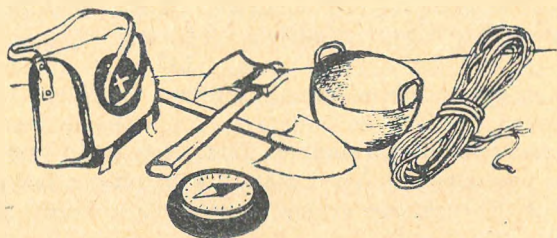
Poznámka: Při velení je rádce vždy v pozoru. Při prvním povelu se dodává k oslovení: Na můj povel!

VÝZBROJ DRUŽINY

Z vlastní zkušenosti víš, že mnohé věci se ti nezdařily jen proto, že ti scházely nástroje. Sám víš, že špatným nožem nic nevyřežeš. A pamatuješ? Sekera Bobrů, která byla špatně nasazena? Při prvním úderu na kůl — jen tak tak a byl by to odnesl palec Mývala. Bude to nejen chloubou, ale i velikou výhodou při práci, bude-li mít tvá družina svou vlastní výzbroj. Hleď tedy, aby ji tvá družina získala co nejdříve. Ať má každý podíl na tomto úsilí. Budou si pak náradí vážit a udržovat je v pořádku. A ty je občas překontroluješ.

Vhodné vybavení pro družinu:

k vaření: 2 kotlíky,
polní konev,
nádoby na potraviny,
sirky (zajištěné před vlhkem);

- do dílny: pilka,
kladivo,
kleště,
hřebíky, různé velikosti,
dláto,
hoblík,
barvy a štětec;
- pro výlet: vlajka družiny,
lékárnička,
kompas, mapník,
šicí náčiní,
stanová plátna nebo stany,
příruční lopatka,
sekera v pouzdře (plumpska),
lanko,
signalizační vlajky;
- sportovní: míč,
luk, šípy.

Nermuť se, že tvá družina nemá všechno hned. I zde se vyplácí: pomalu a vytrvale.

JAK SVOLÁVÁME A OZNAMUJEME PODNIKY

1. Domluvíme se předem na schůzce a před rozchodem ještě jednou důrazně připomeneme, zvláště tomu, kdo rád zapomíná. Nepřítomným sdělení vzkážeme.

2. Vývěska bývá obyčejně oddílová, v níž má každá družina vyhrazené místo. Ale můžeme si zřídit i vývěsku družinovou (u rádce za oknem apod.). Oznamení musíme vyvěsit včas, několik dní napřed. Těm, kteří bydlí jinde a k vývěsce se pravděpodobně nedostanou, oznámíme zvláště.

3. K rychlému svolání družiny je výborný bleskový oběž-

ník. Napíše jej rádce a uvede na konci čas a seznam členů s adresou v pořadí jak za sebou bydlí nebo se stýkají, aby mohl rychle zprávu jeden druhému předat. Každý se na oběžník podepíše, zaznamená čas, kdy jej dostal, vypíše si důležité údaje a co nejrychleji jej doručí dalšímu, nejbližší bydlícímu členu družiny. Poslední odevzdá oběžník rádci. Členové mohou na oběžník připojit vážné nebo důležité poznámky. Je-li oběžník důvěrný, možno jej psát morseovskou nebo tajnou abecedou družiny.

4. Ještě rychlejší je štafetová zpráva. Tou posíláme spíše oddílové zprávy. Podle předem stanoveného plánu předávají si chlapci zprávu (ústní nebo písemnou) tak, že jeden ji vždy sdělí dalším dvěma.

5. Tajná skryš pro důvěrná sdělení družiny. Smluvíme si nějaké tajné místo, kde ukrýváme různé zprávy, které si vyzvedne chlapec, jemuž jsou určeny. Je samozřejmé, že o tom všem (tajné písmo, šifra družiny apod.) musí každý zachovat naprosté tajemství.

BODOVÁNÍ V DRUŽINĚ

Chceš-li, aby chlapci v tvé družině měli stálý zájem o činnost, vypiš okamžitě závody jednotlivců, které budete bodovat. Uvidíš, jak důležitou věcí je soutěž.

Podmínky bodování:

- Bodovat budeš celý rok. Rozděl si jej na 2 období po 4 měsících (v září ještě nejsou družiny ustálené, v červnu mají chlapci více práce ve škole a s přípravou na tábor. Na táboře jsou závody zvláštní): podzimní (říjen až leden), jarní (únor až květen).
- Období končí vždy poslední den 4. měsíce.
- Boduj spravedlivě všechny důležitější podniky družiny.
- Chlapci musí dobře znát bodovací řád.

- Dbej, aby body, které mohou získat, byly ve správném poměru.
- Tabulku s výsledkem bodování ať mají chlapci stále na očích.
- Měsíčně stav bodování hlas vedoucímu. Ocení pak tvé chlapce lépe při mezidružinových závodech.
- Soutěž musíš vždy dokončit — výsledky oznámit.

Nástin bodování:

Musíš si jej propracovat a doplnit podle podmínek a poměrů ve své družině.

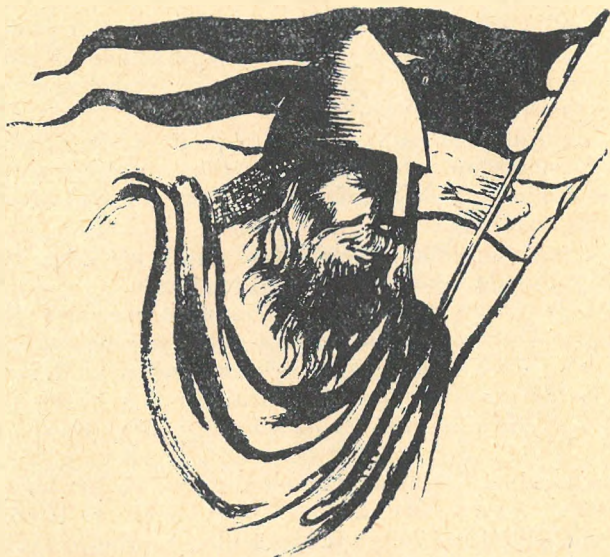
Počítá se:

1. schůze, nebo vycházka 2 body
2. sváteční a vícedenní vycházka 2—10 bodů
3. zkoušky:
 - a) nováčkovská 5 bodů
 - b) slib 7 bodů
 - c) I. stupně 10 bodů
 - d) II. stupně 20 bodů
4. oddílová pochvala 5 body
5. družinová pochvala 2 bodů
6. významný čin 10 bodů
7. dobrý školní prospěch 10 bodů
8. samostatná práce pro oddíl (družinu) 3—5 bodů
9. hry — závody $\frac{1}{2}$ —3 body

Odčítá se:

1. přišel pozdě $\frac{1}{2}$ bodu
2. neomluvená účast 2 body
3. oddílová výtka 5 bodů
4. družinová výtka 2 body
5. špatný školní prospěch 10 bodů
6. nedokončené junácké zkoušky 5—10 bodů

Pamatuj na chlapce, kteří přistoupí mezi bodovacími obdobími. Počítej pak průměr bodů za měsíc (popřípadě týden).

Odměna: Závodící znovu povzbudíš, odměníš-li vhodně vítěze, i zde pěkně po junácku:

- veřejné uznání přede všemi (besídka, táborák, v oddílovém časopise),
- diplom podepsaný rádcem a vedoucím,
- putovní cena (vlajka apod.),
- něco pro výbroj (nůž, píšťala, opasek aj.).

Lovu zdar!

VLAJKA DRUŽINY

Vzpomínáš na rytířské korouhve, které stály na hradě při slavných turnajích a které vedly pána s družinou do boje? Vzpomínáš, jak je vojáci bránili a roztrhané na cáry přece vítězně vyrvali z boje?

Snad i tvá družina má svou vlajku, a proto musíš chlapce učit úctě k této vlajce. I oni si ji musí zamilovat jako vojáci. To proto, že vlajka nebo prapor jsou symbolem cti družiny, její práce, bojů — i její slávy.

Jde-li družina na vycházku, je v čele vlajka. Na závodech se shromažďuje družina u vlajky a zde čerpá povzbuzení. Na slavnosti jsou to vlajkové skupiny, které dávají našim útvarům sváteční ráz.

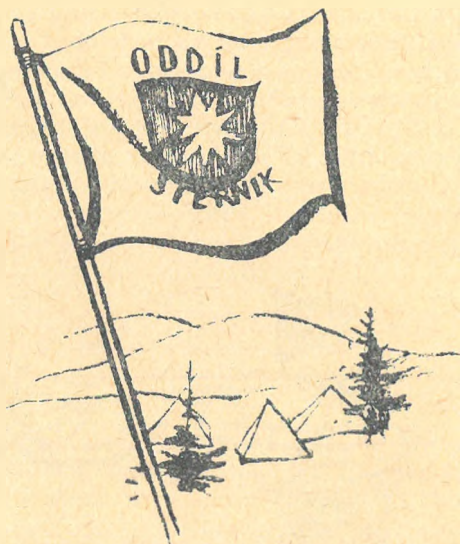
A nezapomeň na čestné místo vlajky při slibu. Připomíná vždy a všude vznešenost skautských ideálů.

A ještě pro tvůj zápisník: zapiš si rozměry. Družinová vlajka má tvar trojúhelníka s gotickými oblouky, šířka je 28 cm, výška 44 cm. Látku si lehce sežeň, ne drahou, raději ať se dá prakticky hodně využít, barvy světlejší, aby vynikala výzdoba (vyšíť či namalovaná). Obyčejně se používá bílá, žlutá a zelená. Lemování ať je tmavší (hnědá, modrá, tmavošedá). Výzdoba: na jedné straně vlajky bude symbol družiny (hlava lišky, kamzíka atd.) přesně ve středu; — na druhé straně může být junácká lilie, popřípadě heslo. Pěkně působí, jsou-li symboly v přirozených barvách.

Oddílová vlajka je obdélník 90×60 cm, výzdoba je bohatší (lilie, městský znak, nápisy aj.). I látka bude lepší.

Vlajku by si chlapečci měli zhotovit sami — vždyť jsou zruční. Jinak ji svěříme dívčímu oddílu (vyšíť). Upevníme ji tkanicemi na hůl 2 m dlouhou, jejíž horní konec je pěkně zaříznut nebo zakončen kovovou ozdobou. Pamatuj: umístění vlajky je vždy čestné, v čele útvaru. Rovněž funkce praporečnicka a čestné strážce.

Nemá-li tvá družina vlajku, dejte si hned zítra nové heslo: Vzhůru za svou vlajkou! Pořídte si ji co nejdříve!

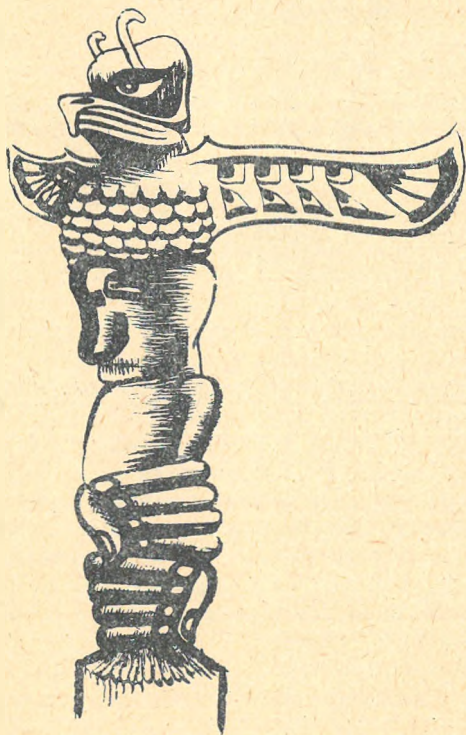

TOTEM DRUŽINY

Velice rád vzpomínám na chvíle, kdy jsem se jako nováček seznamoval postupně s junáctvím. Zvláště však mi utkvěly v paměti ony okamžiky, kdy jsem poprvé vstupoval se zatajeným dechem do klubovny.

Nejvíce upoutaly mou pozornost věci, které byly označovány jako tabu, a kterých se nikdo z chlapců nedotýkal. To jsou posvátné symboly oddílů a družin — vykládali mi ochotně, když viděli mé rozpaky — totemy. Už v dávných dobách naši předkové, a ještě dnes indiánské kmeny uctívají své totemy, které obyčejně znázorňují moc a sílu kmene, ochranu jejich bohů apod.

Naše junácké totemy symbolizují vždy vůdčí heslo oddílu nebo družiny a jejich cíl, mnohdy i jejich historii. Velice se mi líbil oddílový totem. Byl z kmene lípy krásně vyřezávaný a vypalovaný. Značky vtesané do kmene se četly zespodu a měly asi tento smysl: v lásce, bratrství a píli chtějí naše tři družiny z města X (znak města) žít svůj junácký život pod ochranou vysokých lidských ideálů. (Vrchol totemu: sym-

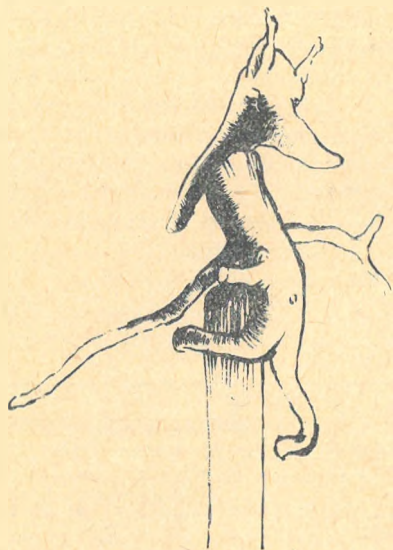
bol a skautská lilie.) Kolem oddílového totemu stály družinové totemy. Značky nebyly u všech vtesány, nýbrž samostatně vyřezány (z překližky) a připevněny na hůl, nebo na prkno. Byly různě malovány — lesními a přírodními barvami. Značky jsem neznal, ale chlapi ihned vykládali.

Některé značky byly vzaty z indiánského písma, jiné vznikly při zálesácké praxi. Všechny zdůrazňovaly lásku a spolupráci členů a význačné vlastnosti zvířete, které si družina zvolila za symbol a ke kterým se snažili všichni dopracovat.

Je i totem tvé družiny pobídkou všem chlapcům?

OSOBNÍ TOTEM

Mimo to jsem užasl nad různými druhy osobních totemů, které si chlapi vyřezali sami nebo našli v lese. Byly to části větví, kořenů a pařízků v různých podobách — např.: hlava lišky, psa, had, veverka, sova, ryba atd., kterým dali jen přesnější podobu svým nožem a žhavým železem. Prý se snadno naleznou, jen mít na to oči a umět slídit očima! A na jednu věc se nesmí nikdy zapomenout: není-li tvůj totem ve spojení s tvým junáckým jménem, nemá valnou cenu. Na to mne chlapi zvlášť upozorňovali. Je prý to pro budoucnost, až budu hledat vlastní mátohu (samorost).

DRUŽINOVÉ FUNKCE

Junáctví vychovává k samostatnosti. Chlapci se tak naučí už v mládí plnit všechny své povinnosti a připravují se, aby mohli obstát ve všech životních zkouškách. Poněvadž má družina v oddíle určitou samosprávu a tvoří tak obec v malém, rozdělí rádce (po dohodě s vedoucím) různé úkoly schopným chlapcům, aby se nemusel sám o všechno starat. Hlavní funkce v družině jsou tyto: kronikář, pokladník, zapisovatel, hospodář. Některé z těchto funkcí může rádce sám zastávat nebo spojit dvě v jedinou (např. pokladník a hospodář).

Kronikář se stará o kroniku. Družinová kronika nebude tak obsáhlá jako oddílová, ale přesto musí být pěkná. Postačí nám silnější sešit v tuhých deskách s čistými listy. Zapisujeme do něho všechny podniky a události družiny. Nebudou to pouze čísla a holé skutečnosti, nýbrž vtipně psané reportáže, postřehy apod. Do kroniky si lepíme i fotografie, pokud mají vzhled k naší družině a nakreslíme obrázky z družinového života. Když bude kronika pěkná a zprávy v ní veselé i zajímavé, přečtete si ji rádi i po letech...

Zapisovatel zaznamenává statisticky vše o událostech v družině. Bývá jím mnohdy rádce sám. Máme-li však v družině spolehlivého chlapce, svěříme to jemu. Celý život se pak rýsuje v těchto

družinových záznamech.

Ukázka družinových záznamů:

Strana 6

Členové družiny	Junácké jméno	Datum narození	Bydliště atd.
Jan Pánek	Kim	19. 1. 53	Lhota

Mohou se psát spolu s kronikou, ale lépe je, když je vedeme odděleně. Jsou to tabulky a zprávy, z nichž je na první pohled zřejmá práce a výkon družiny. Nalinkujeme si stránky pro jednotlivé údaje a pak přesně a vytrvale vyplňujeme.

První stránky obsahují všechny údaje o družině: družina — oddíl — rádce — den a hodina družinské schůzky — heslo družiny, pokřik, barva, signál, píseň, vlajka. Na další stránku se zapisují jména rádců a podrádců, jak po sobě vedli družinu. Pak se zapíše členové družiny a jejich osobní údaje: Jméno — narození — bydliště — zaměstnání — povolání otce — junácké jméno a podobně. Na další stránky přijdou opět jména chlapců a sloupec na zanesení jejich junácké zdatnosti: Přiját do oddílu, nováčkovská zkouška, slib, I., a II. stupeň, Orlí pera, Junácký rád, odešel z družiny (kdy a kam) apod.

Dále zaznamenáváme všechny odborné zkoušky, čestné odznaky apod. V družinových záznamech budou i tabulky bodování a závodů, seznamy družinských podniků a jiné údaje ze života družiny. Ze zápisů dostanete jasný přehled o činnosti a upřímnou odpověď na otázku:

Je naše družina na postupu nebo v úpadku?

Vydává-li si oddíl svůj časopis, dodává kronikář a zapisovatel zprávy o životě družiny.

O majetek se stará pokladník s hospodářem. Také tyto funkce se většinou spojují. Jsou-li oddělené, stará se pokladník o peníze a hospodář o inventář.

Úkolem pokladníka je vést družinskou pokladnu, přijímat příspěvky (popřípadě i pokuty nebo dary) a vydávat po dohodě s rádcem peníze na zakoupení inventáře apod. — Za pokladní knihu vám dobře poslouží obyčejný sešit, který si nalinkujete asi takto:

Č.	Datum	Věc	Příjem		Vydání		Zbývá		Poznámka
			Kčs	h	Kčs	h	Kčs	h	
		Převod					110,60		
18	19. III.	Látka na druž. vlajku			20,50		90,10		Doklad č. 5

Doklady musí mít pokladník alespoň ke každému vydání. (Potvrzení toho, jemuž jste peníze vydali.)

Hospodář se stará o ostatní majetek družiny (stany, kotlík apod.), dbá o to, aby byl vždy v pořádku. Zapiše si, komu věc půjčil a po vrácení prohlédne. Může být též rádcem pověřen dozorem nad pořádkem v klubovně.

Knihovnu si pravidelně zařizuje oddíl. Jsou však i oddíly ve kterých má každá družina svou knihovničku. Snad je některý chlapec z tvé družiny knihovníkem. Ať se řídí těmito zásadami:

Do junácké knihovničky patří všechny knihy, které nás chlapce mohou zajímat: dobrodružné, poučné, veselé — a hlavně všechny knihy z junáckého života. Jak si založíme knihovničku? Několik knížek snad už máte — to bude základ. Dáme je pěkně do pořádku, vyvážeme, zabalíme a najdeme pro ně vhodné místo v klubovně nebo u některého bratra. Pak uděláme akci, v níž vybídneme chlapce, aby zapůjčili do družinové knihovničky některé ze svých knížek. Mnozí budou jistě tak štedří, že s dovolením rodičů knihy do družinové

knihovničky darují. Do zapůjčené knihy se zapíše, že je majetkem toho a toho chlapce, knihy darované se očíslovají a opatří razítkem. Můžeme se také obrátit s prosbou na veřejnost — mnohde v rodinách mají knihy po starších dětech — za každou darovanou knihu pak veřejně poděkujeme. Knihy půjčujeme při schůzkách vždy v určitý den a čas. Do každé knihy vložíme lístek se jménem knihy, na který se vždy podepíše ten, kdo si knihu půjčuje a připojí datum. Lístek pak zůstane v knihovničce, jako doklad o tom, kdo má knihu půjčenu. Za každou knihu vybíráme malý poplatek (20 až 50 haléřů), který nám umožní zakoupit čas od času novou knihu.

ÚKOLY ČLENŮ DRUŽINY

V předcházejícím odstavci byly popsány speciální úkoly — kronikář, pokladník apod. Je však třeba napsat též několik slov o úkolech všech členů družiny.

Nejdůležitějším úkolem všech je prospívat v junáckém duchu; stále lépe a lépe žít, vždy více a více umět. Všichni se musíme starat, aby v družině vládlo opravdové bratrství, aby jeden druhému pomáhal, aby jeden druhého bránil. Ani sebelepší rádce nic nedokáže, nebude-li mít v družině chlapce dobré vůle.

Snahou všech je mít svůj koutek (doupě) v klubovně co nejhezčí. Všichni musíme spolupracovat na výzdobě i na udržování pořádku.

Společným úkolem všech je pomáhat rádci v jeho práci pro družinu i celý oddíl.

Jen společnou prací — svorně — dosáhneme, že bude naše družina nejlepší.

Obrazem života družiny jsou družinové záznamy a kronika. Také každý chlapec vede svou kroniku, deník junácké stezky, tzv. knihu skutků.

Knihy skutků je zápisník každého člena družiny. Má tuhé desky, více listů a je tak veliký, aby se vešel do kapsy. Na některou z prvních stránek se podepíší všichni členové družiny. A dále si vypisujeme vše, čemu jsme se naučili na schůzkách, na výletech, na táboře. Načrtne si obrázky krajin, opíšeme písničky, překreslíme junácké značky a ostatní junáckou praxi. V Knize skutků bude obraz celého našeho junáckého života. Poznamenáváme tam i denní dobré skutky, jak jsme zachovávali junácký zákon a jak plnili povinnosti k rodičům, ke škole, k bližnímu. Po čase poznáme, zda jsme lepší nebo horší.

DOUPĚ DRUŽINY

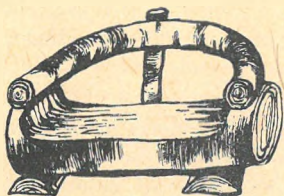
Jak si je představoval rádce našich Káňat?

Poslední oddílová rada byla velice hlučná. Jednalo se hlavně o výzdobě klubovny — jaký ráz jí dát. Někteří chlapi navrhovali styl námořnické kajuty, jiní opět indiánského wigwamu. Zálesák Rolf prosazoval svůj návrh — udělat totiž z klubovny zálesácký srub... Konečně byl přijat návrh Harryho: dát klubovně vlastní junácký ráz. Bylo usneseno, že každá družina dostane jeden kout, ve kterém si upraví své doupe.

Chci, abyste všichni pomohli. Bude záležet mnoho na vašem umění, na vaší vynalézavosti. Proto si do příští schůze připravíte plánek výzdoby.

Pamatujte však na tato pravidla:

- vyzdobit znamená upravit tak, aby to potěšilo oči i srdce;
- i zde je prostota velmi zdravá věc;
- vyzdobit neznamená zaplácat každý cm²;
- výzdoba musí být lehká a z materiálu, který máme po ruce.

Aby Káňata měla zdání o věci, jejich rádce naznačuje, jak by si kout asi představoval.

Středem bude rádcovo křeslo, upravené jako veliké hnízdo. Jeho opěradlo bude tvořit tělo káněte s rozpjatými křídly. V pozadí nad křeslem bude totem družiny. Osobní totemy Káňat budou po levé straně hnízda — muzeum družiny a ukázky šikovnosti po pravé. Na volné stěny zavěsíme fantastické výtvořky z kořenů, z kůry, šišek apod., tak, aby odpovídaly prostředí, v němž káně žije. Osobní křeslo si zhotoví každý sám. Budou v půlkruhu kolem hnízda.

Ještě o klubovně:

Spokoj se i s chudší místností. Upravte si ji podle vlastního vkusu a budete si klubovny vážit.

Nezapomeň na řád klubovny. Její správce se již postará o jeho splnění.

Výborně ti poslouží i kniha návštěv.

V místnosti nic nezamykej, ke všemu musí mít chlapci přístup. Dobře poznají, důvěřuješ-li jim, či ne.

ZÁBAVY DRUŽINY

Dobrý rádce se věnuje plně svým chlapcům. Pozoruje často jejich povahy, sklony a záliby — ovšem pamatuje i na nedostatky. Chci tě nyní upozornit na vlastnosti chlapců, kterých si musíš hodně všímat.

Tvoji kamarádi ve věku 12 až 15 let jsou totiž ovládáni jakýmsi loveckým pudem, který se vybíjí ve sběratelské vášni. Kluci neví, co dřív; pohledy, známky, motýly, květiny aj. Ovšem jejich touhy jdou někdy i dále — i přes VI. bod junáckého zákona. Viděl jsem totiž i sbírku ptačích vajíček a hnízd.

Proto musíš využít této záliby chlapců — ale jen ve smyslu našich junáckých zásad. Ať sbírají pohledy, známky, znaky měst, rostliny, listy stromů aj. — ať z nich sestavují alba a tabla. Použijí jich při výzdobě klubovny a při oddílových výstavách.

Zvláště však jim doporuč, aby lovili dojmy a založili si sbírku fotografií a kreseb z vlastních toulek v přírodě. — Tyto osobní zážitky a vlastní výtvary budou mít ještě větší cenu než mrtvolky suchých brouků, napíchané v krabici.

— Pamatuj i na čtenáře. Umožni jim přístup ke knihám.

— Sportovcům pomoz sehnat míč. Nebojte se utkat se s druhou družinou.

— Jsou-li v tvé družině turisté, sežeň jim informace, slevu na dráze, umožni jim návštěvu památných míst!

Využij sklonů svých chlapců pro jejich dobro. Pomůžeš tak i družině.

DRUŽINOVÝ OCHRÁNCE

Družinový totem nám představuje zvíře, jehož dobré vlastnosti (bystrost, hbitost, obratnost, sílu aj.) máme vypěstovat u členů své družiny.

Poněvadž však máme v družině lidi, nestačí tento vzor — potřebujeme ideál člověka, jehož budeme následovat.

Ke zvláštnostem družiny také patří, že si volí svého ochránce — člověka, který zvítězil ve svém životě a který ukazuje junákům jasně, jak jít životní stezkou, aby šli dobře a také vyhráli. Může to být význačná postava historická, z knihy

(Vinnetou, vzor čestného jednání a smiřující obětavosti), popřípadě osobnost, ztělesňující vytrvalost v práci (Edison), nebo lásku k přírodě a odhalování jejích tajemství apod. (Mendel). Svátek družinového ochránce je svátkem družiny, který vhodně a důstojně oslavujeme. Tento den konáme též důležité podniky družiny.

DRUŽINOVÝ POKŘÍK

Všichni chlapeci vyvalovali oči, když se družina Medvědů po vycházce za městem loučila pokřikem:

*Hej, hou — hip, hop — hola, hola —
družina Medvědů volá:*

*Mezi námi síla,
nepříteli zmar!*

Hmm — hmm — hmm — Zdar! Zdar! Zdar!

Máte také takový pěkný pokřik? Nemáte-li, vymyslete si jej co nejdříve.

Musí být stručný, rázný a má vyjadřovat myšlenku, o níž v družině usilujete a kterou vám představuje váš družinový symbol (a družinový ochránce). Vymyslete si jej sami. Pokřikem budete zahajovat i končit schůzku, vycházku, vítat nové členy nebo hosty.

DRUŽINA U VODY

Jaký by to byl letní výlet bez koupání a slunění. Představ si, jak by chlapeci velebili rádce, kdyby zapomněl v programu na vodu. — A vzpomeň na letní tábor; co krásných chvil lze při koupání prožít.

Usadíš-li se na břehu řeky, vol místo, kde se můžeš vykoupat i slunit, ale i osvěžit se ve stínu.

Při koupání musíš být velice opatrný. Málokdy se stane, že jsou všichni v družině dobří plavci. Proto pamatuj vždy na zadní vrátka a snaž se předejít každé nepříjemnosti. Nikdy nepouštěj družinu do vody, není-li s ní alespoň jeden velmi dobrý plavec, který při plavání i hrách ve vodě dává pozor na všechny. Sám též pozoruj koupající a buď připraven.

Předem místo prozkoumej a pamatuj na tato pravidla:

V zatáčce bývá řeka nejhlubší u vnějšího ohybu. U vnitřního břehu je obyčejně nános.

Voda proudí nejsilněji vždy částečně pod hladinou. Hloubka se dá přibližně odhadnout podle víru; průměr víru představuje obyčejně hloubku vody v tomto místě. Strhne-li tě náhodou vír do své moci, nech se stáhnout až na dno a šikmým plaváním pod vodou hled uniknout z jeho okruhu.

Musíš-li se přebrodit přes řeku, tedy na jejím nejširším místě. Tam je pravidelně nejmenší hloubka. Je-li řeka prudká, použij skautské hole, které se přidrží čtyři chlapci a tak společně snadno zdolají odpor vln. Chceš-li též pozorovat ryby a život ve vodě vůbec; dívej se na hladinu pokud možno šikmo (alespoň pod úhlem 60°). Tak můžeš vše sledovat a sám jsi kryt před očima vodních živočichů.

PRAKTICKÁ PSYCHOLOGIE

Co dělat s chlapci různých povah

Nejsme všichni stejně velicí ani stejně silní. Ale ještě více než velikostí a silou se lišíme povahami. V družině se sejdou chlapci různých sklónů, různých tužeb. Úkol rádce je spojit všechny chlapce v družině v jeden celek, aby se měli mezi sebou rádi, navzájem si pomáhali a svorně pracovali. Proto

je třeba, aby rádce chlapce znal a věděl si s nimi rady. Na- značím zde několika stručnými větami jednotlivé druhy povah i to, jak s nimi pracovat. Výčet není vyčerpávající — vždyť každý chlapec je svět sám pro sebe — ale uvedu aspoň ty hlavní:

Největší práci dají rádci povahy příliš vyhraněné některým směrem. Těžká práce je s chlapcem, který se všemu směje, ustavičně vtipkuje, ruší schůzku apod. Říkáme mu „smíšek“. Co s ním? Bratrské napomenutí pomůže jen někdy, přísné pohružky málo. Dáváme si na takového chlapce pozor, stranou s ním vážně a vlídně pohovoříme, dáváme mu vážnější úkoly. Snažíme se získat pro něho dobrého přítele.

Opakem je „snílek“. Chlapec vážný, kterého často vidíme zamyšleného, hrám se vyhýbá, na vycházkách se snaží jít poslední apod. I když je takový chlapec poměrně řídkým zjevem, přece jen se s ním setkáme. Dohlédneme, aby se zúčastnil všech zábav a her, hlavně veselých, zaměstnáme jej při vycházkách a nedovolíme, aby se života družiny stranil.

V družině se vám objeví i typ „atleta“, sportovní prima-dony, který se honosí výkony a většinou se staví odmítavě k junácké praxi. Dokážeme mu při závodech, že sport není vše, naučíme jej snášet porážku a vedeme k opravdovému životu junáka.

Snad sem můžeme přiřadit i chlapce, kteří se rádi perou a sebemenší nedorozumění vyřizují pěstmi. Proti tomu boju-jeme tím, že se touha po boji vybijí v bojových a závodivých hrách. A dojde-li někdy v družině k pěstnímu boji, snažíme se o to, aby se chlapci ihned usmířili. Úplně tomu asi ne-zabráníme; nepokládám také klukovské souboje za něco tak špatného. Nesmí však hněv trvat dlouho.

Přijdou i chlapci, kteří vidí v junáctví život na Divokém západě nebo tramping. Přesvědčíme je, že tomu tak není. Hlavně u nich dohlídíme, aby dodržovali nepsané zákony ju-náckého života, zálesáctví a tábornictví.

Dostí častým zjevem je chlapec „hračička“, jehož ruce musí ustavičně vyvíjet nějakou činnost. Cvičíme s ním sebezpřemáhání, hlavně při hrách a plížení, dohlédneme při ručních pracích, aby nejen začal, ale též vytrval apod.

Mezi junáky jen zřídka, ale často mezi vlčaty, objevíme chlapce „plačtivého“. Vyžaduje větší péče a ochrany. Vedeme jej k statečnosti, nebojácnosti a samostatnosti.

A co dělat s chlapcem hubatým, který se jistě také objeví v některé družině? Je nutno pomalu, ale vytrvale léčit. Dbáme, aby nekritizoval ostatní — hlavně neprůbojně — chlapce, občas mu ukážeme, jak zhoubně působí jeho řeči, v bodování můžeme mírně trestat ztrátou bodů za každou nemístnou poznámku (opatrně!!!) apod.

Mnoho starostí nám přinese chlapec zlostný, tvrdohlavý. Největším lékem je láska, odpuštění. Využijeme jeho kladných vlastností pro práci v družině a vedeme jej k sebezpřemáhání.

Roztěkanost léčíme výchovou k soustředěnosti, živost (chlapec jako rtuť) vhodným zaměstnáním, pomalost a lhostejnost (mouchy snězte si mne!) veselostí, účastí na hrách, dohlédnutím nad včasným splněním úkolů.

Objevíme i chlapce, jehož hlavním cílem je honba za odznaky. Stále by skládal zkoušky, odborky, touží být rádcem apod. Někdy chlapec po získání hodnosti pracuje dobře a ukazuje, že je hodnosti hoden, jindy je jasně vidět, že odznak je jediným cílem. Na takové chlapce pozor!

HLAVNÍ ZÁSADY

Toto jsou jen některé z mnoha typů dětí, s nimiž se, bratře, setkáš. Přijdou však chvíle, kdy si nebudete se svěřenci vědět rady. Pamatuji si:

1. Hlavním pojátkem družiny je opravdový junácký duch.

2. Nedopusť, aby jeden druhého urážel, jeden druhému se posmíval, jeden druhému ubližoval.
3. Mluv častěji se svým vedoucím a duchovním rádcem o povahách chlapců z družiny a upozorni hlavně na ty, se kterými si nevíš rady.

PRÁCE S VLČATY

Jistě je mezi námi někdo, kdo je rádcem našich nejmenších od 6 do 11 let — rádcem vlčat. Proto napiši několik slov o práci mezi vlčaty.

Správně volená hra je hlavním výchovným prostředkem pro vlčata, jak po stránce tělesné, tak i duševní. Všechny podniky vlčat — schůzky, výlety či tábor — jsou rozvedenou hrou. Nesmíme ovšem nikdy přepínat síly svých svěřenců.

Dětskou hravost uspokojíme také ručními pracemi. Při nich se naučí chlapci vynalézavosti a obratnosti, cvičí se smysly, probouzí láska k práci. Vyrábíme předměty pro zábavu i pro užitek. Rodiče mají jistě radost, když jim jejich vlče přinese dárek, který samo vyrobilo.

Malí chlapci jsou velice zvědaví. Trpělivě odpovídáme na všechny jejich otázky. Získáme si tak jejich důvěru a naučíme je mnoha věcem.

Ze zkušenosti víme, jak rádi napodobujeme své ideály. Takový malý chlapec nejedná téměř nijak jinak, než jak vidí. Musíme mu dávat vždy dobrý příklad a ukazovat všude jen čestné, opravdové vzory.

Důležité místo na schůzkách vlčat má vypravování nebo četba. Volíme takovou četbu, která chlapce zaujme i vychová.

Ve vlčácké výchově zaujímají důležité místo i různé mimořádné podniky (např. besídky). (Někde nazývají i schůzky vlčat besídky.) — Platí-li o výchově junáků, že je rádce spolu-tvůrcem svěřeného chlapce, platí to tím více při výchově vlčat.

Výchovnou práci mezi vlčaty se zabývají různé příručky, v nichž se dočteš více.

Zákon vlčat

1. Vlče se poddá vždy starému vlku.
2. Vlče se nepoddá nikdy samo sobě.

Heslo vlčat

Naší snahou nejlepší buď čin!

Vlčácký slib

Slibuji jednat, jak dovedu nejlépe:

1. abych byl dobrým synkem své vlasti a poslušným vlčetem své smečky;
2. abych každý den prokázal někomu dobrý skutek.

DRUŽINOVÉ PODNIKY A JEJICH VEDENÍ

Činnost družiny se děje jednak na pravidelných, jednak na zvláštních družinových podnicích a pak v rámci podniků oddílových. Pravidelné podniky družiny jsou hlavní podmínkou jejího života a úspěšné práce. Družina, která se schází jen čas od času, nikdy pořádně nesroste a nebude zdárně pracovat.

Rádce na oddílové radě

Práce pro celý oddíl i jednotlivé družiny se připravuje na oddílové radě. Oddílová rada se koná jednou za měsíc a vede ji vedoucí oddílu. Sejdou se na ní jednak rádcové všech družin, popřípadě i jejich zástupci a jednak oddílové služby, tj. pokladník, knihovník apod. Rádce má v oddílové radě hlavně tyto úkoly:

1. Podat referát o stavu a práci družiny za minulý měsíc. Hlášení si sestavíš nejlépe podle družinových záznamů. I zde musí být rádce junácky pravdomluvný. Ono se to pěkně chlubí a vykládá: „Udělalí jsme to a to v družině...“ ale nejbližší mezidružinové závody ukáží, co z toho byla pravda a co jen domyšlivé chlubení. K referátu přidá rádce své případné stížnosti a zprávu o náladě v družině.

2. Dalším úkolem je připravit látku a program práce pro příští měsíc. Obyčejně ji vykládá vedoucí nebo některý instruktor. Úkolem rádce je dávat pozor a na všechno se pořádně vyptat. Na tom závisí, jak budou příští podniky družiny vypadat.

3. Rádce se na oddílové radě zúčastní porady a přijímá úkoly pro družinu. Nesmí se zbytečně vyhýbat práci, ale dříve, než převezme nějaký úkol, musí si rozvážit, zda jej může jeho družina přesně a úspěšně vykonat.

Všechny výsledky oddílové rady si rádce zaznamená, aby nic nezapomněl.

Družinová schůzka

Na družinové schůzce se rozvíjí hlavní činnost družiny. Koná se pravidelně každý týden v pevně stanovený den a hodinu, aby každý mohl s účastí již předem počítat. Nejvhodnější dny jsou od úterka do pátku. Nejvhodnější doba od 4 do 6 hodin odpoledne. Konec schůzky ne později než ve 20 hodin.

Příprava programu

Program a úkoly pro družinové schůzky dostane rádce na oddílové radě. Úkolem rádce je rozdělit si látku na jednotlivé schůzky a vypracovat průběh schůzky, připravit vhodné hry, písně, čtení, ruční práce apod.

Program družinové schůzky

- I. Zahájení (přesně, pozdrav, pokřik, píseň atd.).
- II. Junácký slib, zákon, heslo.
 1. Junácká praxe:
 - a) Zopakovat probrané, doplnit, potvrdit Stezky.
 - b) Navázat novou látku — procvičit hrou.
 2. Hra klidná — k cvičení smyslů, paměti apod.;
 3. Beseda: oddílové a družinové záležitosti — četba, zpěv — nácvik, recitace — plánování — debata apod.
 4. Divočejší hra k vyvrcholení programu.
V nejlepším přestat!
- III. Zakončení: pozor, zopakovat úkoly pro příští podniky, píseň, pozdrav, pokřik.

Po schůzce je možné vyřídit soukromé záležitosti, půjčování knih. Služba (asi dva chlapečci) zůstane a uklidí klubovnu. Rádce zapíše hlášení o průběhu schůzky.

Toto schéma není třeba šablonovitě napodobovat. Ukazuje jen, jak asi může vypadat družinová schůzka, co všechno má obsahovat a jakých pravidel je třeba dbát při jejím sestavování. Hlavní zásady jsou tyto:

1. Schůzka musí být vždy zahájena a zakončena. Chlapci musí vědět, že schůzka začala a že je konec volné zábavy.
2. Musí mít pestrý program a rychlý spád. Střídáme teorii a praxi, výklad a cvičení, pohyb a klid.
3. Pro vážnější výklad nebo rozhovor je třeba družinu uklidnit a přivést do příslušné nálady. Nejlépe těžší hrou nebo písní.
4. Vcelku patří vždy těžší věci na začátek, lehčí na konec. Také nejveselejší a nejdivočejší hry a písně zařazujte ke konci.
5. Musíme dbát časového rozdělení, aby nám zbyl na vše čas a schůzka se příliš neprotáhla.

B u d' p ř i p r a v e n !

Když máš vypracován program a určenou látku, musíš se sám připravit a celý průběh promyslit. Tvoji chlapci mají bystré oči a zjistí-li, že si nejsi sám sebou jistý, ztratí jsi u nich všechnu autoritu. Poznamenej si vše, co důležitého máš družině oznámit a pamatuj také na nářadí potřebné k výcviku a hrám. Zdar schůzky závisí z velké části na tom, jak se na ni připravíš. Pamatuj: dobře připravená schůzka je dobrý junácký čin.

PRŮBĚH SCHŮZKY A JEJÍ VEDENÍ

Před schůzkou. Již před schůzkou musí rádce pamatovat na to, aby chlapci z družiny, kteří přijdou o něco dříve, měli co dělat. Někteří se už nemohou dočkat a již půl hodiny před schůzkou jsou v klubovně. Rádce se postará již předem o zá-

bavu a zaměstnání. V klubovně jsou časopisy ke čtení, oddílová kronika, album, hry, např. šachy, stolní tenis, mlýn, ovčín apod. Pověříme vždy toho, kdo přijde první, nějakou práci, třeba rozdělat oheň, donést dříví atd. Je-li před schůzkou v klubovně dobrá nálada, má rádce při schůzce daleko lehčí práci. Samozřejmě, že každý příchozí pozdraví a je stejně samozřejmé, že mu všichni odpoví. Konečně i rádce se snaží přijít o něco dříve.

Z a h á j e n í

Začínáme vždy přesně ve stanovený čas a za každé účasti. Je to junácké a chlapani si zvyknou. Zahájení se děje takovým způsobem, aby si chlapani uvědomili, že končí volná zábava a začíná schůzka. Nejlépe tak, že rádce svolá zapískáním družinu ke schůzce. Když se družina sešla, velí rádce „pozor“, pozdraví junáckým pozdravem a zahájí schůzku: „Bratři, zahajují naši dnešní družinovou schůzku.“ Každá družina a oddíl má svůj tradiční způsob, kterým zahajuje schůzky: písní, znělkou, pokřikem. Tak je schůzka zahájena.

V e d e n í s c h ů z k y

Junácká schůzka není škola a musíme se vyvarovat všeho, co by nám školu nějak připomínalo, proto se družina usadí kolem stolu nebo do kroužku. Ani rádce není profesor, ale dobrý kamarád. Při schůzce nemusí být přísné ticho a chlapani nemusí sedět bez pohnutí. Kázeň je ovšem nutná. Když mluví jeden, nemluví druhý, když se hraje, tak se hraje, když zpívá, tak všichni a konečně, když se křičí, tak pořádně (družinový pokřik!).

V ý k l a d

Hlavně při výkladu nové látky, ať už z junácké ideologie nebo praxe, musí rádce dbát, aby si nehrál na učitele nebo protivného mravokárce. Při schůzce nekážeme ani nepřednášíme, ale hovoříme, hraje a závodíme. Tímto způsobem musíme umět probrat i vyzkoušet všechnu látku, jak nám ji ukládá junácká stezka. Nikdy nesmíme přednášet nic naučného nebo dokonce číst z papíru. Všechno hned prakticky procvičíme, nejlépe ve formě hry a závodů. Probíráme-li např. uzly, zahrajeme si hned hru muž přes palubu. Část klubovny je paluba, ostatní moře. Jeden muž skočí do moře, počítá do padesáti a pak utone, do sedmdesáti ho lze ještě přivést k životu, jinak už je definitivně mrtev. Úkolem posádky na palubě je navázat z provázků, které jsou k dispozici, záchranné lano, připevnit na něho pevnou smyčkou tonoucího a zachránit ho dříve, než utone.

Jindy procvičíme uzly závodem: hráči stojí kolem stolu, ruce za zády, provázky leží na stole. Na dané znamení vážou určitý uzel. Kdo je hotov, hodí uzel na stůl. K vyzkoušení uzlování závodíme o titul „Krále uzlů“. Vážou se všechny uzly o závod, např. za zády, nad hlavou, se zavázanýma očima, jednou rukou. Závodíme v rozvazování uzlů (pro všechny stejný uzel na stejném materiálu). Podobně závodí i družiny mezi sebou, která nejdříve sváže provázky určitým uzlem v jeden celek. Vyprávěním vzbudíme zájem o uzlování a ukážeme si, proč se učíme vázat různé uzle. Vyprávíme příběh o Špagátkovi, junáku, který nosil stále s sebou lanko a toužil vykonat dobrý skutek. Až jednou, když šel z tábora do vsi, zaslechl volání o pomoc. Na skále nad řekou se držel posledními silami člověk, který tam spadl při návratu z práce. Co udělal Špagátek jako dobrý junák? Který uzel uvázal na konec lana? Jakým odznakem byl vyznamenán? To všechno už dopoví družina sama.

Zbývá ještě jeden způsob, jímž zdokonalíme svůj výcvik v uzlování. Chlapci se nechtějí učit nic zbytečného, co k ničemu není. Proto si ukážeme a uvedeme případy, kdy a jak uzlů užíváme. Junáku, který umí šest uzlů, ale neumí převázat balíček, nepatří ani odznak nováčka. Není-li možno ihned užít v praxi, děláme a ukážeme aspoň na modelu nebo nákrese.

Při schůzce můžeme vyjít na hřiště, zahrát si nějakou hru na ulici. Navštívíme např. zámečnickou dílnu a podíváme se, jak se to dělá. Podíváme se na poštu a všude, kde můžeme něco vidět a něčemu se přiučit. Když se slušně dovolíme a budeme se chovat jako junáci, jistě nás nikde nevyhodí.

Někdy si pozveme na schůzku některého staršího junáka, který nám jako instruktor vyloží něco ze svého oboru. Mnoho užitečného nás mohou naučit zvláště tatínkové.

Těmito uvedenými způsoby: hrou, cvičením, závodem, vyprávěním, praktickým použitím, kreslením a modelováním, probíráme a také zkoušíme všechny vědomosti a dovednosti, jak se s nimi setkáváme na junácké stezce. Jen škola dovede někdy udělat z učení mučení. Pro nás junáky v družině je každé učení milá zábava, práce hrou.

Z a k o n ě n í

Ke konci schůzky zařazujeme veselé a divoké hry. Je nejlepe, když se družina rozdovádí. Legrace musí být — a když je v nejlepším, přestaneme. Nikdy nehrajeme až do úplného omrzení. Rázně zakončíme: zapískáním, povelom pozor, popřípadě nástupem. Před rozchodem připomeneme ještě jednou krátce, na čem jsme se při schůzce domluvili, co vše se má do příští schůzky vykonat, a hlavně, kdy se zase příště sejdem. Zakončíme opět v družině obvyklým způsobem: písní nebo družinovým pokřikem. Na zakončení mnoho záležití. Dojem

z posledních okamžiků schůzky je nejsilnější. V některých družinách stiskne rádce každému z družiny levici, jako příslib, že se na příští schůzce zase uvidí.

P o s c h ů z c e

Teprve po schůzce vyřizuje rádce soukromé záležitosti svých chlapců. V klubovně zůstane služba (2 až 3 chlapci), aby uklidila klubovnu. Rádce zapíše hlášení o průběhu schůzky. Je důležité zjistit, do jaké míry jsme dodrželi program, který jsme si vytkli. Rádce o tom pohovoří se svým zástupcem nebo s jinými chlapci své družiny. Co bylo na schůzce pěkné, jaké měla nedostatky, na co si dáme příště pozor a co uděláme lépe.

Může se stát, že se některá schůzka nepovede, to se časem stane každému. Hledej poctivě příčiny, především u sebe a hlavně, vytrvej! Teprve překonáváním překážek dojdeme úspěchu. Příště to napraviš, uděláš lépe. Půjde to!

A jestliže se ti schůzka povedla, vždy musíš být přesvědčen, že příští může být ještě lepší.

N á h r a d n í p r o g r a m

Může se stát, že máš připravenou vycházku a najednou přší — nebo pěknou schůzku a ona se sejde polovina chlapců. V žádném případě nesmíme chlapce poslat domů nebo ubít čas bez zábavy. Dobrý rádce počítá vždy s různými možnostmi a udělá si program pro všechny případy.

Schůzka s 2—3 chlapci. (Více se jich z nějakých důvodů nesešlo.)

- I. Zahájíme stejně přesně, jako bychom měli celou družinu pohromadě. Junák je veselý myslí a ani taková věc jej nerozmrzí.

- II. Zahrajeme si:
Velký rybník — malý rybník.
Bum! Hádej, koho představuji!
Poslouchaná.
Co se změnilo v místnosti.
Kreslení štafetou.
Skládání roztrhané zprávy (o závod).
- III. Procvičíme z našich junáckých znalostí morseovku —
vzájemným signalizováním semafor — učíme se —
(jeden diktuje písmena — ostatní píší) — píšeme si
psaní indiánskou abecedou.
Vymýšlíme tajná písma.
Projdeme ještě jednou naše vycházky na mapě a vzpo-
mínáme, kde jsme co zažili — cvičíme odhad a pře-
měřujeme.
- IV. Uděláme pořádek v knihovničce.
Uklidíme — zameteme klubovnu.
Připravíme topení — takový dobrý skutek nám dá
dobrou náladu.
- V. Měříme své tělesné schopnosti.
Přetahy jednou — dvěma rukama — na jedné, v podře-
pu, vkleče, vsedě, vleže.
Vytlačit druhého z kruhu — z klubovny (nesmí se držet!).
Zdvihání židle jednou rukou.
Kohoutí zápasy.
Obtížné úkoly: zdvihnout ústy knihu (hřbetem nahoru)
se země bez pokleknutí a pomoci rukou.
- VI. Diskuse: Co by se mělo zlepšit v naší družině — co
budeme dělat v budoucnosti? Jak to vypadá u nás
v družině. Proč mnozí neplní zákon a jaké to má následky?
Vyprávíme, co jsme četli, viděli v divadle, v kině.
- VII. Zpíváme: Nejmilejší písničku každého z nás a ty, které
máme nejraději. Nemůžeme-li si rychle vzpomenout, tak
některou z těchto: Hola, hoši — Zvěřinec.

VIII. Zakončíme — a slíbíme si, že se zase sejdeme, i kdyby se nás sešlo zase jen tolik.

Když venku prší: Několik námětů pro nedělní besedu družiny.

- I. Je to smůla, ale proto junáci nebudou smutní, vždyť: Junák je vždy veselý myslí — proto zahájíme veselou písni.
- II. Zahrajeme si některou z těchto her:
Úkoly — každý napíše nějaký splnitelný úkol — pak si každý jeden vytáhne a ten vykoná.
Závody: šachový turnaj.
- III. Probereme si něco z toho, co jsme chtěli dělat na vycházce.
- IV. Diskutujeme.

Ve vlaku, v dešti ve stanu, když se musí někde dlouho čekat — vždy musí rádce své chlapce zaměstnat a udržet v náladě.

Družina na vycházce

Hlavní část junáckého výcviku se děje ovšem v přírodě. Sama družina se dostane do přírody především na družinových vycházkách. Ostatní výpravy jako výlety, putovní a stálé tábory podniká obvykle celý oddíl společně.

Ani družinová vycházka není jen bezcílné toulání, ale pracovní podnik podle určitého, předem stanoveného programu. V poměru k oddílové vycházce je družinová vycházka — podobně jako schůzka — nácvičná, zatímco oddílová vycházka je spíše přehlídkou a zhodnocením práce v družinách.

Na vycházce probíráme a procvičíme prakticky to, co jsme teoreticky probrali na schůzkách v klubovně. Všechno opět ve formě her, závodů a praktického upotřebení.

Program vycházky

Sraz: na vhodném místě, kam mají všichni přibližně stejně daleko. Předem se domluvíme, jak se obléci, co vzít s sebou a rozdělíme výzbroj.

Cesta k cíli: již po cestě se věnujeme hrám a cvičení. Družinu musíme hned od počátku něčím upoutat, aby cesta rychle ubíhala a chlapci nezůstávali vzadu. Jdeme buď podle mapy, po značkách, po stopách, jindy jde část družiny vpředu a kryje

se, ostatní ji sledují tak, aby nebyli viděni. Jiné hry, jako např. „blízko a daleko“, „za pokladem“, lze hrát v mnoha obměnách a vymýšlet k nim nejrůznější legendy (vyprávění). Zůstává-li někdo stále vzadu, zbytečně se s ním nezdržujeme. Nenápadně ho překřtíme na „Loudu“, nebo „Plaza“, jistě si dá příště pozor.

Cíl: za cíl si volíme místa méně navštěvovaná, vhodná pro hry i táboření. Objevujeme nová a vracíme se na místa oblíbená. Každá družina má svá zamilovaná zákoutí, která nazývá tajnými jmény a o kterých ostatní svět nic neví.

Na místě: odložíme výzbroj a zbytečný oděv, dbáme na pořádek, aby se nám nic neztratilo. Pak cvičíme junáckou praxi, jak jsme se s ní seznámili na schůzkách. Provádíme tělesná cvičení, závodíme, hraje různé hry na místě i polní bojové hry. Ve chvílkách odpočinku nebo navečer besedujeme kolem ohničku, vaříme, zpíváme, vyprávíme.

Návrat: na zpáteční cestu vyrazíme vždy včas, abychom přišli ve slíbenou a programem stanovenou dobu. Nic tak naše maminky nezlobí jako pozdní návraty. Výzbroj si sbalíme ještě před setměním, abychom nic nezapomněli. Tábořiště upravíme tak, aby nikdo nepoznal, že jsme zde byli. To je povinnost každého dobrého táborníka. Po cestě domů buď opět hraje, vyprávíme, mimo les zpíváme. Cesta domů už utíká rychleji. Před odchodem prvního chlapce (na kraji obce) vycházku zakončíme družinovým pokřikem.

Vycházky podnikáme pravidelně po celý rok, téměř za každého počasí, ovšem s příslušným programem a výzbrojí. Příroda je vlastním domovem junáků a chlapec, který dává přednost procházení po zaprášeném městě nebo dusnému biografu, a který se v lese necítí doma, není junákem.

OSTATNÍ DRUŽINOVÉ PODNIKY

Kromě družinových schůzek a vycházek a kromě účasti na činnosti oddílu, schází se družina, nebo aspoň někteří její členové ke splnění zvláštních úkolů. Takovými zvláštními podniky jsou např. pracovní hodinky věnované ručním pracím, tělocvičné hodiny v tělocvičně nebo na hřišti, trénink spor-

tovních her či atletiky. Přirozeně, že i mimo tyto schůzky se scházejí chlapečci z družiny ke společným zábavám, toulkám a i při nich vždy pamatují, že jsou junáci. Každá družina má nějaké své zájmy, jimž se vedle junáckého výcviku věnuje. Sbírají se známky, modelují letadla, jiná družina píše pečlivě svůj deník, půjčují se knížky, pořádají sportovní utkání v kopané, házené, zpívají písně, cvičí divadlo. Družina navštěvuje společně divadla, výstavy, koncerty, muzea, koná společně dobré skutky. V junácké družině se žije — krásný bratrský život junácký, nechodí se tam jen na chvíli, něco okouknout a odposlouchat.

A je to rádce, který vede své chlapce k tomuto radostnému životu, na který nikdy nezapomenou.

ROK PRÁCE V DRUŽINĚ

Podzim — zima — jaro — léto, tak se stále střídají v koloběhu roku a každé z těchto ročních období přináší junákům novou práci a nové zábavy.

Podzim: S novým školním rokem začíná i nová práce družiny. Někteří bratři možná odešli za zaměstnáním nebo jako rádce do jiných družin. Je třeba přibrat nováčky a doplnit na plný stav. Dáme se s novou chutí do práce. Jistě podnikneme ještě několik celodenních výprav, je zvláště příhodná doba pro výlety na kolech a delší pochody. Trénujeme na oddílové podzimní závody, hrajeme polní a bojové hry, pozorujeme podzim v přírodě. Sháníme dříví na zimu a připravujeme klubovnu k zimnímu přebývání. Pracujeme na jejím zařízení a výzdobě. — Oslavíme s oddílem zahájení školního roku, 28. říjen. Pouštíme draky — modely letadel a na vycházkách pečeme brambory. O dušičkách navštívíme hřbitov, postaráme se o výzdobu hrobu padlých hrdinů a jiných, vynikajících osob obce. V blátě stopujeme, v mlze cvičíme orientaci.

Zima: Mikuláš, advent a vánoční svátky nám poskytnou spoustu příležitostí k práci. Nastěhujeme se do klubovny a ke kamnům. Mikuláše oslavíme oddílovou besídkou, připravujeme dárky na vánoce, ovičíme koledy, tajnou činností chystáme dárek pro oddíl (nezapomeneme ani na vedoucího) a připravujeme program na vánoční besídku pod vánočním stromkem v klubovně. Svátky potom oslavíme nejlépe společným dobrým skutkem a jistě ani junáci mezi sebou v družině si nezapomenou připravit nějaké vzájemné překvapení. Radost junáka o vánočních nezávisí tolik na tom, kolik toho dostal, jako spíše kolik dobrého vykonal. Sníh a led nám poskytnou příležitost k zábavě i poučení. Také vycházky na sněhu jsou krásné: učíme se stopovat, sledujeme a zakreslujeme stopy lidí i zvíře, odhadujeme stáří a usuzujeme, co vše se asi na sněhu událo. Sáňkujeme, lyžujeme, podnikáme polární výpravy, stavíme sněhové chýše, hrady, s ostatními družinami svádíme bitvy v koulování. V klubovně se po schůzkách sesedneme při černé hodině kolem kamen, vyprávíme, plánujeme a ovičíme na junáckou besídku a na jaro.

Jaro: Jakmile zmizí sníh, otvírá příroda svoji náruč a zve nás k obdivování všech těch zázraků, které jaro vykouzilo. Zaznamenáváme vše, co se děje v přírodě. Chodíme častěji ven, hodně se pohybujeme, hrajeme polní hry, na velikonoce se vypravíme na delší výlet, na letnice podnikneme výpravu s přenocováním. Připravujeme se na jarní závody. Pečlivě se připravíme na tábor, dbáme na kázeň v družině. Neukázněná družina, taková na kterou nelze spolehnout, je na táboře nemožná.

Na spaní pod stany si zvykáme otužováním, spíme pod lehčí přikrývkou, při otevřeném okně, omýváme se studenou vodou a ovičíme denně ranní čtvrt hodinku.

Léto je vyvrcholením junácké práce. O životě na táboře se zmiňujeme jinde. Zde spíše několik rad pro družiny, které se už z tábora vrátily, nebo na tábor z nějakých důvodů ne-

mohly. Nepřerušujeme v žádném případě činnost: chodíme se společně koupat, podnikáme výlety ze soboty na neděli s přenocováním venku, navštěvujeme junácké tábory v blízkosti a všímáme si všeho, co by nám mohlo být užitečné. Cestujeme pěšky i na kole, navštěvujeme památky naší vlasti. I takové prázdniny, prožité v kruhu družiny, budou krásné.

HRY

R á d c e a h r y

Bratře, je velice nutné poznat výchovnou cenu her, abys je nepokládal za ztracený čas. Sám jsi snad již poznal, že jsou nesmírně cennou pomůckou v junácké výchově. Při hře se chlapec plně projeví. Poznáš jeho neústupnost, nedbalost a sklon k pohodlí. Některý opět podvádí a tak nahrazuje nedostatek bystrosti či důvtipu. A právě zde je tvoje místo.

Vždy s chlapci hraješ a pozoruješ povahové nedostatky. Nebudeš však jen napomínat, to bys nedošel k pravému cíli — ale pomůžeš, aby se chlapec postupně zbavoval špatných návyků a nezpůsobů.

Hra ti dá též mnoho zkušeností pro život. Poznáš, že větší část bojů prodělá člověk bez bolesti ve svém dětství. Nezaplatí-li to kluk modřinami, boulemi a rozbitými koleny, platí obvyčejně v dospělém věku mnohem dražé.

C h l a p e c a h r y

Pro něj je hra hlavní a podstatnou činností — celodenním zaměstnáním. Starost, zkoušky, práce — pro něj neexistují. Ale svět jeho snů, vysněná říše, kde on je vládcem, ta plně zaměstnává jeho myšlenky, jeho vůli, prsty, paže, všechny

jeho schopnosti. Rozněcuje jeho vrozenou horlivost. V této říši je kluk Robinsonem, v ní je hrdinou; v ní organizuje bitvu, vede vojsko, spouští křižník a ponorku na moře. Ve hře roste, vychovává se, vyvíjí vždy největší úsilí a uplatňuje sílu své osobnosti.

V y c h o v a t e l é a h r y

I ty budeš často se svou družinou hrát. Nejen, abys vyplnil čas — ale abys chlapce osvěžil, upoutal jejich pozornost, poučil i pobavil. Pamatuj, že chlapi jsou bystří a milují změnu. Neupoutáš je na dlouho k jedné věci, ať už je to skautská praxe nebo hra. Vhodně střídej druh zábavy!

J a k p o v e d e š h r y ?

Řiď se tímto desaterem:

1. Hru si dobře připrav, vysvětli pravidla.
2. Vol hru podle místa, podle doby, podle schopnosti hráčů.
3. Vhodně ji střídej. Nehraj do únavy.
4. Hrají všichni — družstva stejně silná.
5. Pozor na bezpečnost. Ať se chlapi nerozdovádí. Pozor na oděv.
6. Před hrou si získej náladu — začni hrát rychle a plně.
7. Měj při hře přehled.
8. Chyby vytýkej rozumně, mírně, pomáhej.
9. V nejlepší přestaň. Vyvod' naučení ze hry.
10. Netrp posmívání. Sláva vítězi, čest poraženým.

Jak zařadíš hry do programu?

Dobry rádce koná pravidelně týdně družinovou schůzi. Na ní nejvíce využije hry. Může ji umístit různě — podle potřeby. Nejvhodnější je zařazení dvou her; první rekreační, asi uprostřed programu, aby se chlapečci po teoretickém výkladu osvěžili a dali s chutí do nové práce. (Nesmějí se roz dovádět, abys je opět dostal dohromady.) Druhou hru vždy na zakončení. Ať je rušná, veselá, vyvrcholením schůze. Poslední dojem ze schůze musí být nejsilnější, aby si chlapečci odnesli co nejlepší vzpomínku a na příští schůzku opět přišli.

Hry vol tak, aby jedna procvičila schopnosti a znalosti na schůzi právě probírané, druhá ať je veselá a pobaví.

Při besídce či slavnosti družiny (oddílu) hraj vždy veselé hry, abys udržoval slavnostní náladu a vyhnul se jednotvárnému pořadu.

Při táborovém ohni hraj zřídka — jen v nutných případech, hry veselejší (ať se baví i diváci).

Na výletě a vycházce hrajeme vždy cestou (ve vlaku) i u cíle. Cesta lépe ubíhá a chlapečci nemají čas na hlouposti a skotačiny.

Hry v místnosti

Jsou málo pohybové, poněvadž je málo místa. Obyčejně jen kolem stolu. Zato však vyžadují rychlosti a tělesné dovednosti. Většinou hrajeme hry, které nevyžadují vůbec pohybu. Omezují se jen na činnost duševní. Jsou to hlavně hry slovní (slovní hříčky), cvičící paměť, soudnost, bystrost, pohotovost (rychlé odpovědi) a smysly.

1. *Rebelant*

Všichni hráči sedí v určité poloze, kterou si po odchodu jednoho hráče domluví. Jen jeden má polohu jinou, je rebe-

lantem. Hráč, který byl venku, má za úkol tohoto rebelanta najít. Např.: všichni mají hlavu podepřenu oběma rukama, jen on jednou: nebo všichni mají ruce v kapsách u kalhot, on u kabátu. Rozdíl může být dosti nenápadný, např. jeden si oblékne svrchník, ostatní se baví u stolu.

2. *Kimova hra (tu znáš)*

3. *Setonova hra (tu také znáš)*

4. *Bum*

Hráči v kruhu počítají do tisíce. Místo některého čísla a jeho násobků, musí hráč, na něhož padne, říci „bum“ místo 6, 12, 18 atd. hrajeme-li s číslem 6. Kdo se přerekne, vypadne ze hry (dá popřípadě zástavu).

5. *Pic — bum*

Podobně jako bum hrajeme i tuto hru. Zvolíme však dvě číslice. Místo jedné říkáme „bum“, místo druhé „pic“. Např. (5 a 7). Místo 55 říkáme „pic pic“, místo 57 „pic bum“, místo 77 říkáme „bum bum“ a čísla od 50 do 59 vždy pic a 70 až 79 — bum mimo svrchu uvedené sestavy. Jinak vše jako při — bum.

6. *Moje loď jede do Indie*

Všichni sedí v kruhu. První řekne moje loď jede do Indie a veze dva pytle kávy. Druhý opakuje a přidává: jednoho loupežníka. Třetí opakuje celé a přidává další až poslední nedovede celé opakovat, dává zástavu a hra začíná znova.

7. *Přestřihni provaz*

Hráči opatřenému nůžkami zavážeme oči a ten má přestřihnout provaz. Nůžkami smí pohybovat jen ve směru vodorovném, visí-li provaz ze stropu, nebo svislém, je-li provaz napjat vodorovně.

H r y v e n k u

Vždy pohybové. Cvičí bystrost, tělesnou pohotovost, soustředění, hbitost, vytrvalost. Jsou přípravou k branné výchově. Výhoda je, že může hrát větší počet hráčů.

Obyčejně jsou to hry závodivé: Stojí proti sobě dvě i více družstev. Dbej, aby chlapci hráli čestně a poctivě. Dbej na přísné dodržení pravidel, která jsi vysvětlil. Zde nejvíce záleží na souhře, na spolupráci. Ne jednotlivec, ale všichni se snaží o vítězství!

Závodivé hry naučí chlapce čestnosti, nesobeckosti, ohledu na druhé a na celek.

1. *Závody slepců*

Hráči se zavázanýma očima závodí v chůzi na určitou vzdálenost. Přitom však dej pozor na terén a bezpečnost hráčů.

2. *Pochod dlouhánů*

Hráči se snaží přejít vymezenou vzdálenost co nejmenším počtem kroků.

3. *Plazi*

Hráči leží v určitém rozestupu v řadě, čelem k cíli. Na dané znamení se plíží vpřed, opírajíce se o předloktí a špičky nohou. Změna hry: týž závod v plížení, ale např. vleže na zádech (předloktí a paty).

4. *Svázané nohy*

Hráči si sváží nohy v řadě nad kotníky. Na dané znamení se snaží dosáhnout cíle.

5. *Duchové*

Závodí se ve dvou družstvech. Hráči jsou ve dvou řadách ve vzdálenosti 20 až 30 kroků. Hráči v první řadě stojí roz-

kročení tak, aby se dotýkali vždy sousedé chodidly, s rukama připaženými a očmi zavázané. Hráči v druhé řadě — duchové — se snaží nepozorovaně prolézt mezi rozkročenými nohama, nebo projít mezi hráči první řady. Dotkne-li se někdo z první řady „ducha“, je duch ze hry vyřazen. Duchové nemají oči zavázány a vítězí, projde-li polovina duchů první řadou, jinak vítězí druzí.

6. Hry s míčem jistě znáš v nejrůznějších obměnách.

7. Honičky (i k cíli), štafety apod. budeš hrát též co nejčastěji.

Polní hry

Můžeš je hrát v přírodě i ve městě. Ve výběru hry se budeš opět řídit počtem hráčů a vhodností terénu. Chceš-li mít zaručený úspěch, pamatuj na přípravu a dobrou organizaci hry:

- prozkoumej terén,
- připrav si vše potřebné (pravidla, rozkazy, náradí aj.),
- pouč soudce (domluv s nimi signály, čas aj.),
- hráčům vysvětli: pravidla a účel hry, ukaž místo, kde hra začne a kde skončí,
- pamatuj na bezpečnostní opatření,
- po hře správně zhodnot jednotlivce i celek.

Jednotlivá družstva:

- musí mít plán bitvy,
 - rozdělí si přesně funkce (hlídka, útočník),
 - udržují spojení mezi jednotlivci (morse pažemi, semafor).
- Hrají-li se hry bojové, zaříd ještě:
- znatelné odlišení družstev (různobarevné šátky, pásky),
 - vysvětli přesně, jak se zajímá nepřítel,
 - upozorni na maskování (pomocí větví, chvoje, květin aj.).

Polní hry

Rozdělujeme je na pozorovací, krycí, stopařské a orientační.

1. *Blízko a daleko*

(Pozorování cestou.) Během cesty dej chlapcům úkoly pozorovat a zapisovat: létající racky, cyklisty, pána s vousem, dravce v letu aj., sebrat: 5 druhů listů, květín aj. — Oboduj!

2. *Plížení ke zvěři*

Vedoucí stojí na vyvýšeném místě, kde je dobrý rozhled. Kolem něho je krajina výhodná pro krytí (podrost, skály). Ostatní hráči se rozejdou na povel na vzdálenost asi 100 m. Mají úkol připlížit se k němu — ovšem, nesmějí být upozorováni. Vedoucí si píše jména viděných chlapců. Vítězí ten, kdo byl při skončení hry nejbliže a nebyl spatřen.

3. *Honba za pokladem*

Pokladem je jakýkoliv předmět. Vedoucí jej ukryje na vhodné místo, vzdálené 3—8 km. Chlapci jdou jednotlivě, po dvou i ve skupinách, popřípadě vyjdou v určitých časových intervalech a hrají o závod. Klíčem k pátrání je návod, který vedoucí sdělí všem, např.: „Jděte z města silnicí, vedoucí k jihu podél pravého břehu řeky. Za 20 minut přijdete k přívozu, odkud uvidíte na protějším břehu strom, pod nímž je dopis s dalšími pokyny.“ Chlapci najdou dopis, opíšou si jej, dají jej na dřívější místo a jdou podle pokynů. V dalším pokynu je např.: „Jděte dále podle značek.“ Popřípadě je někde ukryt další plán cesty atd. Hraje-li se o závod, každý, kdo poklad najde, zapamatuje si jeho umístění; zjistí čas, kdy k němu doběhl a pátrá dále, zda jsou na blízku jiní závodníci, kteří poklad ještě nemají. — Při závodění družin stanovíme různé cesty a pokyny k témuž cíli.

4. Vyzvědačovi posli

Vedoucí (jeden vyzvědač) napíše důležitou zprávu o nějaké události nebo bojové operaci — asi 25 vět. Je to telegram, který mají vyzvědači (jeho strana) přinést svému spojenci střeženým územím na vzdálenost asi 1—1½ km. Krajina je obsazena protivníkem (dvojnásob silným). Proto vyzvědač sdělí každému z poslů jen několik vět, ne za sebou jdoucích, až celou depeši vyčerpá. Vysílá je po jednom. Koho protivník zajme (dotykem), musí jim sdělit přesně svou zprávu. Která strana sestaví telegram úplnější, vyhrává. — Nepřátelé nesmějí na vzdálenost 200 m k vyzvědači ani jeho spojenci. Tam jsou již poslové bezpečni. Vymez přesně tyto mety.

Přeji ti, bratře, abys pochopil význam her. Byl bych velice rád, kdyby hry vnesly do tvé družiny hodně radosti, kterou by si chlapci odnášeli ze schůze do práce i do mravní výchovy.

DRUŽINA NA TÁBOŘE

Tábor je vrcholem družinové i oddílové činnosti. Na něj se připravujeme a těšíme celý rok. Kdo by se netěšil na ty krásné dny prožívané uprostřed lesů, u vody. Spaní pod stanem, vaření, noční hlídky — kolik kouzla, radosti a štěstí každý táborový den poskytne.

Ale jsou i tábory, kde nepoznáš radost, kde se necítíš spokojen. Už bys byl nejraději opět doma. Poznal jsem takové táboření — a chci ti nyní poradit, jak budeš pracovat se svou družinou, abys ji pro tábor vychoval.

Tábor je vážná věc. Chlapci mají žít 3—4 neděle sami, připravit si obydlí, jídlo, vše si sami sehnat, pracovat jeden pro druhého, pomáhat si, vychovávat se navzájem. Říkám — sami — tedy bez pomoci rodičů a bez učitelů.

Nelekej se toho! Jde to — a jak dobře. Ale musíš je na

jejich úkoly připravovat. — Jak a kdy? Především je nutná příprava mravní. Budeš ji dělat celý rok — na schůzkách i na vycházkách. Spočívá v tom, že tvoji chlapani budou ukázněni, že budou mít junáckého ducha, junácké sebevědomí. Budou se řídit ve svém jednání junáckým zákonem. Sám poznáš na vycházkách jak se chová jeden k druhému, zda umí žít ve společnosti ostatních. Na táboře platí „jeden za všechny a všichni za jednoho“. Nesmí být mezi nimi žádný mazánek, žádný maminčin mazlíček. Jak by se pak mohl postavit na hlídku a střežit tábor? Jak bys mohl postavit kluka ke kotli, když by se ti nad ním rozbrečel? A což škra-bání brambor a jiné práce... Na táboře můžeš potřebovat jen

ty chlapce, kteří se umějí pro druhé obětovat, druhým se přizpůsobit.

Nějaký čas před táborem upozorni chlapce na možnost skládání odborek. Na táboře si mohou složit zálesáka, 3 orlí pera, kuchaře, plavce, stopaře, botanika aj. Připraví se na ně.

Je-li v tvé družině někdo, komu nemohou rodiče zaplatit celý tábor, udělejte s ostatními sbírku mezi sebou nebo mezi rodiči a přáteli. Každý rád táboří. Budete mít všichni z dobrého skutku radost.

TECHNICKÁ PŘÍPRAVA

Ruční práce, které konáte na schůzích i mimo ně po celý rok, stavby stanů, ohnišť, můstků aj. na vycházkách a výletech jsou zárukou, že i na táboře si budou chlapci při budování tábora vědět rady. Upozorni je jen, ať si opraví a doplní věci nutné pro tábor (nůž, šálek, šicí potřeby, pokrývky, batoh, mapu, četbu, hudební nástroje a jiné).

Sám se postaráš, aby družinové náradí bylo v dobrém pořádku, doplněno a dopraveno na místo. Ale dobré náradí by ti nic nepomohlo, kdybys nechal doma dobrou náladu, přesnost, pořádek a chuť do práce. Nezapomeň je! Právě na táboře musíš být družině příkladem.

NA TÁBOŘE

Pro vlastní tábor si pamatuj: Jde zde o zdatnost tvou a tvé družiny. Zde se musíš osvědčit jako dobrý stratég. Nemysli, že úkol je splněn tím, že je rychle vykonán. Záleží také na tom, jak je vykonán. Proto vždy dvakrát měř, jednou řež! S každou prací je to jako s hrou. Honbu za pokladem nevyhrají atleti běžící rekordem celou trať, ale ti, kteří najdou

pokyny, rozluští je a řídí se jimi. Nemusí ani přiběhnout první.

Vaše družina bude konat vše junácky. Takový bude její postoj k práci i k ostatním družinám. Vždy čestně. Nechtějte ostatní v práci i při hrách předhonit podvodem, lstí, ale přičinlivostí a poctivou snahou každého jednotlivce.

Abyste se mohli připravit, chci vám krátce říci, jaké jsou úkoly služební družiny. Právě při službě ukážete, co umíte, poněvadž na vás spočívá zdar celého dne a spokojenost ostatních družin.

V KUCHYNI

Ráno: poslední hlídka tě vzbudí o půl hodiny dříve — a ještě 3 chlapce z tvé družiny. 2 pošleš pro mléko, s třetím rozděláš oheň a připravíš snídani. 4 stačíte — ostatní z družiny dělají vše s ostatními.

Po snídani — už s celou družinou: umyjete nádobí a hned se připravíte na vaření oběda. 2 vaří, třetí jim pomáhá (příkládá, chodí pro vodu aj.). 2—3 jdou nakoupit, vyřídí vše potřebné ve vsi, odvezou a přivezou poštu. (Ne ti, kteří byli pro mléko! Střídej!)

V 10 hodin připraví služba u kuchyně přesnídávku.

Při obědě: družina připraví vše v jídelně, rozdává jídlo. (Sami jíte poslední, pak máte odpočinek o půl hodiny delší!)

Odpoledne: v 16.30 připravíte svačinu a zúčastníte se normálního programu — pokud to ovšem nevádí výkonu služby.

Večer: k přípravě večere si vezmi jen tolik chlapců, kolik jich nutně potřebuješ (3—4). Ostatní ať pokračují v programu. Při večeři konáte tutéž práci jako při obědě.

Po večeři: v kuchyni vše co nejlépe uklidíte, uložíte na své místo (nádobí, zásoby aj.), abyste ji mohli předat následující službě.

OSTATNÍ SLUŽBY

- Obstará i balíkovou poštu a všechny záležitosti ve vesnici.
- Připraví dřevo a pochodně pro táborák.
- Stará se o úklid a pořádek v táboře.
- Při dešti uzavře zásobák a postará se, aby všechny věci byly v suchu (i soukromé). Dbá, aby nikam nezatékalo, je-li třeba, učiní potřebná opatření (okopy, stěhování, první pomoc).

HLÍDKY

Denní hlídka: jeden junák v plném kroji. Je celý den v táboře. Musí-li se vzdálit, předá službu jinému. Ujímá se hostů a provede je po táboře. Dbá o čistotu a úklid. Při změně počasí zapne stany, uloží vše na místo — nic nesmí zůstat venku. Vždy upozorní vedoucího na návštěvu i na mimořádné věci v táboře a okolí.

Ale i hlídka pracuje se svou družinou. Musíš jí dát takovou práci, aby od ní mohla odběhnout, je-li třeba. Na tobě také záleží, aby se nevyhýbala práci. Nemusí stát u brány právě tehdy, když se myje nádobí. Dbej na to!

Noční hlídka: je na každém táboře nutná. Nejen z důvodů bezpečnostních, ale i výchovných. Na každého chlapce mocně působí noční klid, velebnost a krása hvězdného nebe, paprsek měsíce osvětlující pobíhající laň. To vše ho nutí k přemýšlení o účelnosti vesmíru, a o smyslu všeho.

Hlídá se od večerky do budíčku (22.00 hod. až 6 hodin ráno). Doba hlídky se řídí počtem členů družiny: 1 až 1½ hodiny. Bude-li vás osm, hlídá každý hodinu, bude-li vás jen šest, tedy každý 80 minut. Nestačí-li počet hlídajících, můžeš prodloužit první a poslední hlídku. Vždy ať hlídá jeden. Samozřejmě je, že se sám nebudeš vylučovat, že nebudeš jen svou družinu kontrolovat, ale bude-li třeba, převezmeš i tu nejtěžší službu (mezi 1.—3. hodinou ráno).

Co dělá hlídka: první hlídka dbá, aby byl klid ve stanech (nemluvit, nesvítit) a přehlédne — je-li vše v táboře v pořádku. Stany musí být zapnuty a nářadí uklizeno. Nikde se nesmí nic povalovat.

Hlídká alespoň chvílemi obchází tábor. Pozoruje-li něco podezřelého, zbytečně se neplaší, zachová rozvahu a neděsí vedoucího — nikdy ne ostatní chlapce.

Je-li deštivé počasí, je na místě krytém před deštěm, odkud má přehled po táboře. Nikdy nesedí ve stanu. Je-li na táboře nemocný, ošetří ho. Pozoruje jeho stav a dbá, aby se nemoc nezhoršila.

Střídání hlídek: po uplynutí služby vzbudí hlídka tiše následujícího. Dá přitom pozor, aby nevzbudila souseda. Pak čeká u stanu, dokud jeho nástupce nevyjde ustrojen. S ním pak obejde jednou tábor, upozorní ho na zajímavosti a předá mu hodinky s píšťalkou. Pak se v tichosti uloží ke spánku.

Vhodné zaměstnání při hlídce: aby chlapci zahnali spánek a chlad, musí se několikrát projít kolem tábora. Protáhnou se přitom a prokouknou. Již tím nabudou zájmu o své okolí. Upozorní chlapce, že právě tyto chvíle jsou nejvzácnější pro pozorování. S mapou hvězdné oblohy v ruce mohou sledovat

postavení hvězd a jejich pohyby. — Naslouchají pískání vlaku v dáli, hrčení auta — a odhadují jejich vzdálenosti. Naslouchají hlasu zvířat a ptactva, přemýšlejí o průběhu minulého dne a dělají si plány do budoucna. — Zkuste to. Poznáte, že dříve tak obávaná hlídka stane se vám chvilkou příjemné samoty a budete litovat, že tak rychle uběhla.

Tresty na táboře

Může se ti stát, že budeš muset někoho z družiny potrestat. Ať je to vždy v bratrském duchu; ať se nikdy trestaný necítí ponížen. Povzbuzující domluva, ztráta vlajky píle nebo vlajky čistoty (někdy i miska vody za rukáv) účinkují více, než menší příděl jídla nebo napomenutí přede všemi.

Řekl jsem ti, bratře, co asi budeš se svou družinou nejvíce potřebovat. Dobře se s ní připravuj a na táboře buď dobrým kamarádem a pomocníkem chlapců i vedoucího. Při všem první, nejlepší, nejpořádnější. Pak na tebe budou pyšni tvoji chlapeci i tvůj vedoucí. Sám pak budeš mít největší radost.

UKÁZKA STOPAŘSKÉ VYCHÁZKY

Medvědi jdou na stopařskou vycházku!

Hned za městem rádce Balú rozděljuje družinu do zálešáckého útvaru. Napřed jdou dva rozvědčíci, kteří mají za úkol zkoumat cestu v terénu a upozorňovat družinu, která jde za nimi opodál na zajímavé a pozoruhodné věci. Užívají smluvených značek a znamení nebo signalizování — v přírodě se nekřičí, zvláště ne v lese! Jenom když jdeme tiše a klidně, porozumíme hovoru lesa a uvidíme spoustu věcí, které obyčejní lidé nevidí.

I ostatní družina je rozdělena na skupinky po dvou. Pak nejvíc uvidíme a nezničíme si stopy, které sledujeme. Naučíme se poznávat ptáky podle zpěvu, poznáme i jiná plachá zvířata.

Takové výpravy podnikali Medvědi častěji, zejména na podzim, v zimě a z jara. To jsou nejlépe znát stopy.

Samozřejmě, že rádce Balú se sám napřed naučil dobře rozeznávat stopy, teprve pak předstoupil se svou zálesáckou vědou před chlapce.

Porřídil si stopařský zápisník (náčrtníkový blok, rozměru $13\frac{1}{2} \times 19$ cm), měkkou tužku č. 1 a stáček kovový metr. Do zápisníku si překreslil různé druhy stop (podle literatury). Pak s nimi srovnával stopy, nalezené venku a snažil se je určit. Vše kreslil v přirozené velikosti. Začal se stopami kočky, psa, slepice a druhých domácích zvířat, pak se teprve vypravil do přírody. Tak stále rozšiřoval své stopařské vědomosti a tak to také učil chlapce v družině.

Mezinárodní jméno pro junáka je skaut. Znamená to česky stopař, hledač stop. Samotné stopy nejsou junáku cílem, on hledá jejich prostřednictvím tvora, který je zanechal — chce uvidět krásnou laňku či jelena, pozorovat je, ulovit jejich obrázek do svého náčrtníku.

A to je nejvyšší poslání stopaře — junáka; v kráse a dokonalosti přírody hledat a najít.

RUČNÍ PRÁCE V DRUŽINĚ

Na zářijové oddílové radě oznámil vedoucí shromážděným rádcům:

„Během příštího roku provedeme mezidružinovou soutěž v ručních pracích. Nejlepší junácké výrobky budou vystaveny na junácké výstavě koncem roku.

Pamatujte, chlapci, že v družinách děláme ruční práce pro jejich výchovnou cenu, aby z junáků vyrostli zdatní muži, silní, soběstační, samostatní, kteří si dovedou ve všem poradit a nejsou na obtíž druhým.

Proto nezáleží tak na tom, co se dělá a kolik se toho udělá, ale spíše na tom, jak se to dělá.

Pro nás má větší cenu drak (třeba nedokonalý), kterého si chlapec vyrobil sám, než krásný drak, kterého sice všichni

obdivují, ale který není výtvorem chlapcovým. Udělal mu jej tatínek nebo starší bratr.

Ať tedy pracuje každý samostatně, rádce pouze vede práci, pozoruje chyby, opravuje, radí.

Samozřejmě, že se rádce napřed sám dobře naučí tomu, co se bude dělat. On to musí znát nejlépe. Tož s chutí do toho!“

Na výletě jednou navštívila družina nedalekou klubovnu oddílu ze sousedního města. Tam měli docela vedle klubovny i junáckou dílnu s velkým pracovním stolem. Ve zvláštní skříni byla uložena spousta nástrojů.

Kluci jen závistivě zamrkali očima, ale hned si řekli: „Což, časem se třeba také zmůžeme na něco takového! Teď nám musí stačit to, co máme. Ona vlastně celá příroda může být naší dílnou, jak to říkal vedoucí.“

Za materiál sloužilo chlapcům vše možné, nejvíc ovšem dřevo. To je pro junáckou práci nejděčnější. Ale též papír, který skládali, lepili, vystřihovali, ústřížky z látek, ořechové skořápky, smrkové šišky, žaludy, kaštiny, kůra, kosti, skořápky vajec, peří, sláma, lýko, korek, kůže, plech, modelářská hlína, sádra, kusy drátu, větší zbytky skleněných tabulek, krátce všechno, nač přišli.

Junáci nepracují hned s drahým materiálem, protože na začátku se mnoho věcí pokazí. Chlapci ještě neznají práci s náradím a nerozumějí ani obrábění materiálu. Proto nejdříve používáme k ručním pracím levného materiálu, nejčastěji odstřížky, odpadky, podřadné dřevo.

Chcete vědět, co všechno si vyrobili v družině Medvědu i v ostatních družinách během doby? Přečtěte si nápisy

a stručné výpisky z jejich pracovního zápisníku a snažte se jako oni postupně je uskutečnit ve své družině. To jsou náměty pro několik let! Tedy ne chtít všechno najednou — to by se nepovedlo nic.

Podzim — doba ovocných plodů. Pracujeme s kaštany, žaludy, šípky, jeřabinami, děláme z nich drobné figurky atd. Stejně z brambor, řepy, ořechových skořápek (lodičky). To jsou práce vhodné pro menší chlapce a pro vlčata. Dá se provést sbírka listů (určit podle barev!), kamenů. K uplatnění přijdou všechny druhy draků, modely letadel. Namalujte na ně junácké symboly a uspořádejte závod. Přírodní svíčky a křížky z kůry se uplatní o Dušičkách, též ozdobné kytice a věnce. Ze slámy nebo lýka jsou pěkné ozdobné práce — košíčky, podložky, desky. Ze silného husího brku si udělají chlapci bramborovou stříkačku. Koncem listopadu děláme do klubovny z chvojí a vřesu adventní věnec. Je to příprava na vánoce.

Zima — to je doba práce v klubovně. Dělalí se krmítka pro ptáky, vázání a hole k lyžím, prosté sánky a kluzáky. Pěkná práce pro celou družinu nebo oddíl je loutkové divadlo. Uděláme je hodně veliké, vyřezeme loutky, namalujeme kulisy a už můžeme v zimních nedělích bavit všecku mládež celé vsi nebo městské čtvrti. Rozšiřujeme tím junákům okruh přátel.

Z papíru, šišek, skořápek, z pomerančové kůry vytvoříme různé ozdoby a řetězy na vánoční stromek. Již k Mikulášu můžeme dělat figury nebo masky Mikulášů a čerty. Do klubovny uděláme z přírodního materiálu (dřevo, kůra, šišky, mech apod.) jesličky pro vánoční dobu.

K vánocům zhotovíme dárky pro rodiče, sourozence i pro bratry z oddílu (družiny). Mohou to být věci vyřezávané lupenkou (nárysy si koupíme nebo nakreslíme sami); pro malou sestřičku dáme dohromady z odstřížků panenku a ze špalíků nábytek. Ze špalíčků a odřezků můžeme také udělat hračky či stavebnici. Pestře vše obarvíme. Kromě toho můžeme celou

zimu i jindy odlévat sádrové odlitky stop zvíře. Vděčnou prací je tvorba linoleorytů, vazba knih, zhotovování indiánských čelenek (obarvené peří), šití družinové vlajky, vlajky signali-zační, stavby z krabiček od sirek (ať je chlapci sbírají, až jich budou mít několik desítek!).

Jaro — s obnovou přírody přichází řada příležitostí pro příčinlivé junáky. Dělalí se sbírky pupenů, jehněd, rostlin, herbáře (i kreslené a malované herbáře jsou pěkné). Že si družina postaví budku pro špačky, není třeba připomínat. U klubovny zřídí chlapci malou zahrádku. Také květinové stolky, truhlíky za okna, různé výrobky z proutí, najdou své uplatnění. Rovněž píšťalky, modelování z hlíny, stavba vod-ních mlýnků, hra s kuličkami (udělejte si na ně sami sáčky z látky).

Velikonoce zaměstnají kluky přípravou klapaček, hrkaček, pomlázek, malováním kraslic. Stačí vyfouklé skořápky, které pomalujeme junáckými kresbami.

V přírodě si každý obstará junáckou tyč, vyřeže si dobré stanové kolíky.

Můžeme začít také se stavbou chaty.

Ze sádry děláme modely táborů, táborových staveb, můstků, přehrad, ohnišť apod.

Léto — doba táborů. Dává příležitost k uskutečnění mo-delů v praxi — na táboře. Tam jsou nejlepší ruční práce. Stavět se dá všechno možné. Kromě větších staveb pro všechny může si každý vyrobit řadu drobností pro sebe: řezby ze dřeva, vypalování, dřevěné stojánky, podnosy, figurky, osobní to-temy, poličky do stanu, svícný, vizitky na stan, sedátka, rohože ze slámy, mátohy, ozdoby z kůry, praky, plovací pás z korku, z kůže zálesákové pochvy na nože, řemínky, šňůry, mokasiny, peněženky, turbánky.

Pro táborové slavnosti se hodí tam-tam. Paličky k němu z kostí. Vypreparujeme kostru nalezeného ptáka. V lese po-stavíme kapličku z břízek.

Lodka a pramice pro táborovou potřebu, luky a terče (ze slámy), bumerang, nábytek do klubovny — krátce všechno užitečné a potřebné.

Smečka vlčet pracovala také velmi pilně. Pro ně byly ovšem vybrány lehčí a hravější práce (skládání, lepení, vystřihování z papíru, šití z odstřížků, práce z plastelíny, skládanky z odřezků, z odpadků ovoce — pecek, stopek, slupek a podobně).

Vůbec dodržovali chlapečci zásadu: „Postupovat od lehkých prací k těžším a složitějším.“

Jen s chutí do toho a půjde nám vesele nejen práce, ale i život v družině.

Když se nám bude někdy práce zdát dlouhou, nepřijemnou, přerušíme ji na chvíli, zazpíváme si, zahrajeme nějakou hru, zacvičíme — a zase to půjde. Hurá!

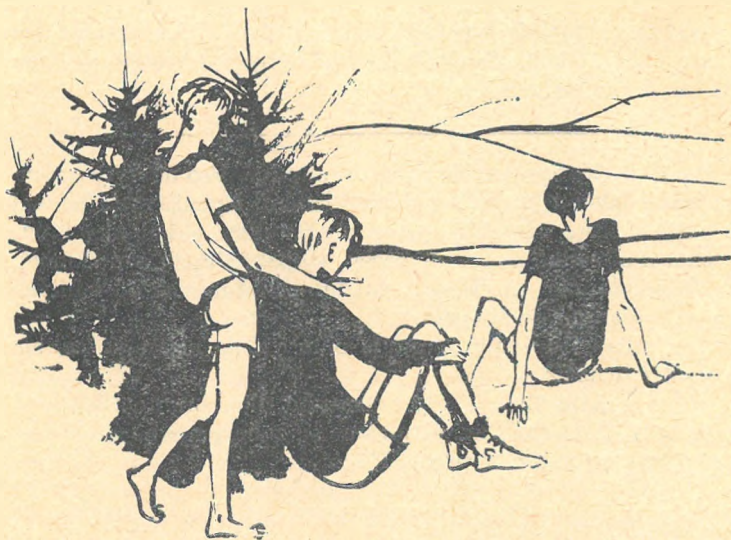
JUNÁCI NA VENKOVĚ

Zvlášť důležitý úkol připadá rádcům junácké družiny na vesnici. Taková družina je buď součástí oddílu, složeného z několika družin po jednotlivých vsích nebo je úplně osamocena a tvoří tzv. junáckou hlídku. V tomto případě spočívá celá odpovědnost za vedení hlídky na rádcovi samotném. A přece na mnohých místech takové osamělé junácké hlídky pod vedením hochů rádců úspěšně pracují. Junáctví na venkově a vedení osamělých hlídek bude snad věnována zvláštní příručka. Zde jen několik zásad pro zakládání družin na vesnici:

1. Junáckou hlídku zakládáme tam, kde buď pro nedostatek členů nebo vedoucího nelze založit celý oddíl.

2. Hlídky jsou družiny chlapců junáckého věku, vedené rádcem. Hlídku může mít dvě šestky.

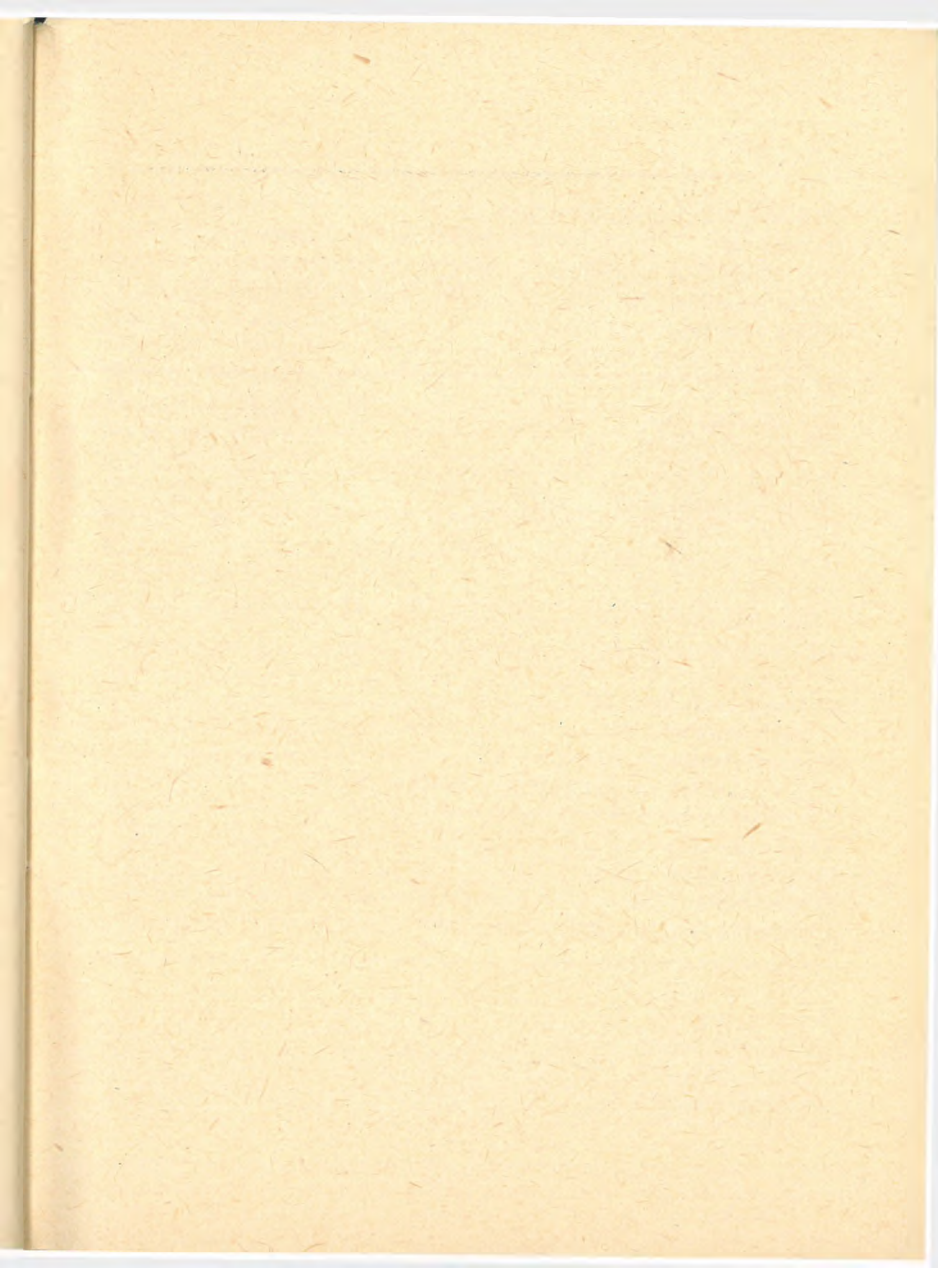
3. Rádce se snaží najít pro hlídku některého dospělého člo-

věka, který by převzal čestnou službu ochránce (patrona) hlídky. Bude to nejlépe někdo z rodičů, starší bratr některého chlapce, učitel apod.

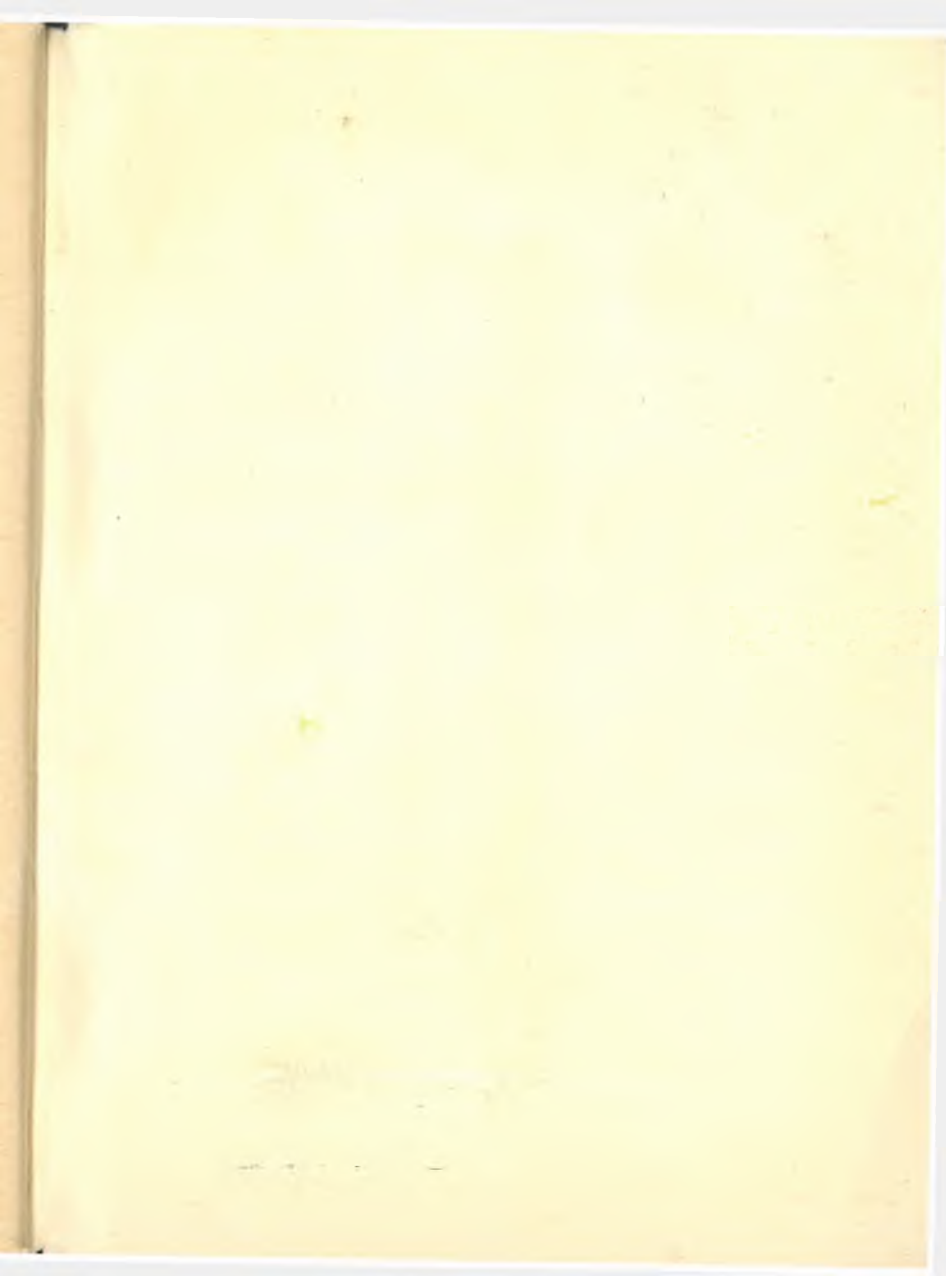
4. Družina provádí normální junácký program pod vedením rádce podle junáckých příruček a časopisů.

Jisté je, že zatím se junáctví dařilo lépe ve městě, než na vesnici. Stejně jisté je, že junáctví bude i na vesnicích. Je to veliký úkol všech vedoucích a rádců na venkově a vtichni ti, kdo již na tomto poli pracují, dělají kus opravdu průkopnické práce. Věříme, že i chlapci z vesnice mohou být stejně dobrými junáky jako bratři z měst. Věříme, že na každé vesnici se najde nadšený a obětavý chlapec, který jako rádce založí a úspěšně povede junáckou družinu. Snad tato práce čeká právě na tebe! Splň i ty svou povinnost. Staň se průkopníkem junáctví.

DRUŽINOVÝ RÁDCE

Zpracoval Václav Dvořák
s kolektivem pracovníků
lesních škol
Ilustrovala Lenka Krejčová
Obálka a grafická úprava
Jiří Kreuziger
Vydal Český Junák
v nakladatelství Mladá fronta
Publikace číslo 2944
Junácká edice, svazek 2.
Odpovědná redaktorka
Helena Benešová
Vytiskl Mír, n. p., závod 5.
Náklad 10 000 výtisků
3,57 AA, 3,73 VA
Praha 1970, 2. vydání (v MF 1.)
84 stran 304/21/8.5
02.48 23-062-70
Cena brož. Kčs 5,—

02.48 23-062-70
CENA BROŽ. Kčs 5,-